* પ્રકાશન નં. ૨૩૫ *

જમાઅતમેં કૈસે જાએં ?

રઈસુત્તબ્લીગ હઝરત મવલાના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ સા.
(રહ.) કે મલ્ફૂઝાતકી રોશનીમેં

–હઝ. મવ. મુહમ્મદ હસનખાં સા. મેવાતી

લિપ્યંતર :
હસન ભડકોદ્રવી

આ કિતાબમાં આવેલા મુશ્કેલ ઉર્દૂ શબ્દોનો ગુજરાતી અનુવાદ જે તે પેજના હાશિયામાં આપી દીધો છે.

દીની જદ્દો–જહદકા તરીકા ઔર નિઝામ

હઝરત શાહ મવલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ સા. (રહ.) ફરમાતે હૈં :

"દીને ઇસ્લામકી બાતોંકો દુન્યામેં ફૈલાનેકો જુઝ્વે ઝિંદગી બના લેના ઉમ્મતે મુસ્લિમહકે હર ફર્દકા ફર્ઝ હૈ. તબ્લીગકા તરીકા મુઝ પર ખ્વાબમેં મુન્કશિફ હુવા હૈ. અલ્લાહ તઆલાકા ઇરશાદ હૈ :

કુન્તુમ ખયર ઉમ્મતિન ઉખ્રિજત્ લિન્નાસિ તઅમુરૂ–ન બિલ મઅરૂફિ વ તન્હવ્ન અનિલ મુન્કરિ વ તુઅ્મિનૂ–ન બિલ્લાહ........કી તફસીર ખ્વાબમેં યહ ઇલ્કા હૂઇ કે તુમ મષીલે અમ્બિયા[1] (અલયહિમુસ્સલામ) હો, લોગોંકે વાસ્તે

જુઝ્વે ઝિંદગી : જીવનનો અંશ; મુન્કશિફ : પ્રકટ; ઇલ્કા : ખુદા પ્રેરિત વાત

[1] મષીલે અમ્બિયાકા મફહૂમ યહ હય કે તુમને અમ્બિયા (અલયહિમુ–સ્સલામ)કી તસ્દીક કી હય. અબ ઉન્કી તા'લીમાત ઔર ઉન્કે અખ્લાક વ આદાતકા નમૂના બન કર દિખા દો.

ઝાહિર કિએ ગએ હો ઔર ઈસ મતલબકો લફ્ઝે ઉખ્રિજતસે તા'બીર કરનેમેં ઇસ તરફ ભી ઈશારા હૈ કે એક જગા જમકર કામ ન હોગા, દર–બ–દર નિકલનેકી ઝરૂરત હોગી. તુમ્હારા કામ અમ્ર બિલ્મઅરૂફ ઔર નહ્ય અનિલ મુન્કર હૈ. ઇસકે બાદ "તુઅમિનૂ–ન બિલ્લાહિ" ફરમાકર યહ બતલાયા ગયા કે ઈસ અમ્ર બિલ્મઅરૂફસે તુમ્હારે ઇમાનમેં તરક્કી હોગી, વરના નફ્સે ઈમાનકા હુસૂલ તો કુન્તુમ ખયર ઉમ્મતિન–હી સે મા'લૂમ હો ચુકા હૈ, લિહાઝા અપને નફાકી નિય્યત કરો."

યા અય્યુહલ્લઝી–ન આમનૂ કુ નૂ અન્સારલ્લાહિ........

"(તર્જુમા) અય ઇમાનવાલો ! તુમ અલ્લાહ તઆલાકે મદદગાર બન જાઓ, જૈસે ઇસા મરયમકે બેટેને અપને શાગિર્દોંસે કહા : અલ્લાહ તઆલાકી રાહમેં (તુમમેં) મેરી કૌન મદદ કરેગા ? હવારિયોંને જવાબમેં કહા : હમ હૈં અલ્લાહકી રાહમેં મદદગાર." (સૂરએ સફ)

રસૂલે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને નુસ્રતે દીનકા મુતાલબા અહલે ઇમાનસે વહી–એ–ઇલાહીકે ઝરીઆસે ફરમાયા હૈ ઔર જિહાદ બિસ્સૈફકા મુતાલબા

તાબીર કરના : પરિભાષિત કરવું; **અમ્ર બિલ્મઅરૂફ** : સારી વાતનો હુકમ કરવો; **નહ્ય અનિલ મુન્કર** : અનિષ્ટ કે બુરી વાતની મનાઈ કરવી; **નફ્સે ઇમાન** : કેવળ ઈમાન–સ્વયં ઈમાન; **હવારિ** : પટ્ટશિષ્ય અંતેવાસી-સાથી; **મુતાલબા** : માંગણી; **જિહાદ બિસ્સૈફ** : તલવાર દ્વારા જિહાદ;

નહીં; બલ્કે દીનકે લિએ આમ કોશિશ ઔર મહદકા મુતાલબા હૈ. ઉમ્મતકે અહલે ઈમાનસે મુતાલબા હૈ.

ઇસ મુતાલબ–એ–ઇલાહીકો પૂરા કરનેકે લિએ અહલે ઈમાન અપના કુછ વક્ત ફારિગ કરકે દાવતે દીનકે લિએ જમાઅતેં બનાકર, અપને ઘરોંસે નિકલ કર દર–બ–દર, કૂચા–બ–કૂચા ઔર ગાઉં ગાઉં, શહર-બ-શહર ફિરેં, મુખાલફતોં-તકલીફોંકી પરવા ન કરેં, દૂસરોંકો દીને ઈસ્લામકી નુસ્રતકી તરફ બુલાએં, કમ અઝ કમ દસ આદમિયોંકી એક જમાઅત ઈસ મકસદકો લેકર નિકલે ઔર ઇન છ: (૬) બાતોંકો અપની મેહનતકા મહવર વ મરકઝ કરાર દે :

(૧) કલિમા, (૨) નમાઝ, (૩) ઈલ્મ વ ઝિક્ર, (૪) ઇકરામે મુસ્લિમ, (૫) ખુલૂસે નિય્યત, (૬) તફરીગે વક્ત–તર્કે લા યા'ની.

પેહલે અપનેમેંસે એક આદમીકો અપના અમીરે જમાઅત મુકર્રર કર લેં. ફિર મસ્જિદમેં જમા હોં ઔર વુઝૂ કરકે દો રકા'ત નમાઝ નફલ અદા કરેં (અગર વકતે મકરૂહ ન હો). ઇસકે બાદ સબ મિલ કર હક તઆલાકી બારગાહમેં ઇલ્તિજા કરેં; જિસમેં તાઈદ ઔર નુસ્રતકી

મહવર વ મરકઝ : કેન્દ્રબિંદુ; **તફરીગે વક્ત** : સમય કાઢવો; **તર્કે લા યા'ની** : નિરર્થક બાબતોનો ત્યાગ કરવો; **ઇલ્તજા** : દુઆ, વિનંતી, અભ્યર્થના

હરખ્વાસ્ત કી જાએ. અપની બે-બઝાઅતી, કમઝોરીકા ઇઝહાર હો ઔર અલ્લાહ તઆલાકી બેહદ વ બેહિસાબ નેઅમતોંકા ઝિક્ર હો. અપની બે-કસી, બે-બસી, કસ-મ-પુર્સીકા એ'તિરાફ હો. અપને ગુનાહોં ઔર કુસૂરોં ઔર અપની જદ્દો-જહદમેં સુસ્તી, કાહિલી, કોતાહી કરનેકા ઇકરાર હો. ઇસ દુઆકો પૂરે ઇજ્ઝ વ ઇન્કિસારકે સાથ અલ્લાહ તઆલાકો હાઝિર, નાઝિર, શાહિદ, સમીઅ વ બસીર જાનકર માંગા જાએ. દુઆકી ઇબ્તિદામેં ઔર આખિરમેં દુરૂદ શરીફ શામિલ કર લેં.

યહ તબ્લીગકી જદ્દો-જહદ શુરૂઅ કરનેકી ઇબ્તિદાઇ શર્ત હૈ કે હર કામ દુઆસે શુરૂઅ કિયા જાએ. અગર સફર કરના હો તો સફરકી દુઆ ઔર ગશ્ત કરના હો તો ઉસકી ઇબ્તિદાકા યહ તરીકા બ-તોરે મિસાલ ઝહનમેં જમા લેં. હર મોકા વ મહલકી મસ્નૂન દુઆએં યાદ કર લેં ઔર ઉન્હેં પઢ લિયા કરેં.

જમાઅતકી રવાનગી

અલ્લાહ તઆલાકે દીનકી નુસ્રતો-મદદકે મકસદકો સામને રખકર એક અમીરકે મા-તહત સફરકી ઇબ્તિદા કી

બેબઝાઅતી : સાધનહીનતા; **બે-કસી** : એકલતા-નિઃસહાયતા; **બે-બસી** : વિવશતા-સત્તાહીનતા; **કસ મ-પુર્સી** : એવી સ્થિતિ જેમાં કોઇ પૂછનાર ન હોય; **ઇજ્ઝ** : લાચારી; **ઇન્કિસાર** : નમ્રતા.

જાએ. નીઝ, ઈન નિકલનેવાલોંકો અચ્છી તરહ સમઝા દિયા જાએ કે ઈસ રાહકી તકલીફોં, ભૂક, પ્યાસ વગયરહકો અલ્લાહ તઆલાકી રહમત સમઝેં. ઈસ સફરકે શુરૂઅ કરનેસે પેહલે દો રકાત નમાઝ અદા કર લી જાએ ઔર જબ સવારી પર સવાર હો તો "બિસ્મિલ્લાહ" કહે ઔર જબ બેઠ જાએ તબ –

سُبْحَانَ الَّذِىْ سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهٗ مُقْرِنِيْنَ وَاِنَّآ اِلٰى
رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُوْنَ ؕ

સુબ્હાનલ્લઝી સખ્ખ-ર લના હાઝા વમા કુન્ના લહૂ મુક્રિની-ન વઈન્ના ઈલા રબ્બિના લમુન્કલિબૂન.[1]

ફિર અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ તીન મરતબા, અલ્લાહુ અકબર તીન મરતબા, લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ એક મરતબા પઢે.

હદીસ શરીફમેં યૂં ભી લિખા હૈ કે સુબ્હાનલ્લઝી

[1] અલ્લાહ તઆલાકી ઝાત પાક હૈ, જિસને ઈસકો હમારે કબ્ઝામેં દે દિયા ઔર હમ ઉસકી કુદરતકે બગૈર ઉસે કબ્ઝામેં કરનેવાલે ન થે ઔર બિલા શુબા હમકો અપને રબકી તરફ જાના હૈ.

સખ્ખ-ર લના હાઝા........ઇસ આયતકે બાદ યહ દુઆ પઢે :

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْأَلُكَ فِیْ سَفَرِنَا هٰذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوٰی وَ
مِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضٰی اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هٰذَا
وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهٗ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الصَّاحِبُ فِی السَّفَرِ وَ
الْخَلِيْفَةُ فِی الْاَهْلِ - اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُبِكَ مِنْ
وَّعْثَآءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ وَسُوْٓءِ الْمُنْقَلَبِ فِی الْمَالِ
وَالْاَهْلِ وَاَعُوْذُبِكَ مِنَ الْحَوْرِ بَعْدَ الْكَوْرِ وَدَعْوَةِ
الْمَظْلُوْمِ - (حصن حصین)

અલ્લાહુમ્મ ઇન્ના નસ્અલુ-ક ફી સ-ફરિના હાઝલ બિર્ર વત્તક્વા વ મિનલ અમલિ મા તર્દા. અલ્લાહુમ્મ હવ્વિન અલયના સ-ફરના હાઝા વત્વિ અન્ના બુઅદહૂ. અલ્લાહુમ્મ અન્તસ્સાહિબુ ફિસ્સ-ફરિ વલ્ખલીફતુ ફિલ્અહલિ. અલ્લાહુમ્મ ઇન્ની અઊઝુ બિ-ક મિંવ્વઅ્સાઇસ્સફરિ વ કાબતિલ મન્ઝરિ વ સૂઇલ મુન્કલબિ ફિલ્માલિ વલ્અહલિ વ અઊઝુ બિ-ક મિનલહવિર બાદલ કૌવર વ દઅ્વતિલ મઝલૂમ.

"(તર્જુમા) અય અલ્લાહ ! હમ તુઝસે ઇસ સફરમેં નેકી ઔર પરહેઝગારીકા સવાલ કરતે હૈં ઔર ઉન આ'માલકી દરખ્વાસ્ત કરતે હૈં, જિનસે તૂ રાઝી હો. અય અલ્લાહ ! હમારે ઇસ સફરકો હમ પર આસાન ફરમા દે ઔર ઇસ રાસ્તાકી દૂરી તય કરા દે. અય અલ્લાહ ! તૂ સફરમેં હમારા સાથી હૈ ઔર હમારે અહલો-અયાલમેં નાઇબ હૈ. અય અલ્લાહ ! મૈં પનાહ ચાહતા હૂં સફરકી મશક્કતસે ઔર બુરી હાલત દેખનેસે ઔર ઘરબારમેં બુરી વાપસીસે ઔર બનનેકે બાદ બિગડનેસે ઔર મઝલૂમકી બદ દુઆસે."

અમીર ઔર મા'મૂરકે ફરાઇઝ

જબ મશવરાકે બાદ કિસીકો અપના અમીર તસ્લીમ કર લિયા તો અબ ઉસકી ઇતાઅત રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કે ઇરશાદાતકે મુતાબિક ઝરૂરી હો ગઈ, ખ્વાહ ઉમર, રિશ્તા ઔર ઇલ્મકે એ'તિબારસે કમ હી ક્યૂં ન હો. અમીર બના લેનેકે બાદ કાબિલે ઇતાઅત હૈ. ઉસકી ઇતાઅત અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલકી ઇતાઅત હૈ. જબ તક વહ ખુદા ઔર રસૂલે ખુદા (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કી મરઝી ઔર હુકમકે ખિલાફ હુકમ ન દે.

ઇરબાઝ ઇબ્ને સારિયહ (રદિયલ્લાહુ અન્હૂ)સે રિવાયત હૈ કે એક રોઝ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને

મામૂ'ર : આજ્ઞાધાન યા હાથ નીચેના લોકો;

હમેં નમાઝ પઢાઈ. ફિર આપને ચહેર-એ-અન્વરકો હમારી તરફ કર લિયા ઔર નસીહત પૂરી તરહ ફરમાઈ, જિસસે આંસૂ નિકલ પડે ઔર દિલ ડર ગએ. એક શખ્સ બોલ ઉઠા : યા રસૂલલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ! યહ તો રુખ્સત કરનેવાલેકી સી નસીહત હૈ, આપ હમેં કુછ બ-તૌરે વસિય્યત ફરમા દેં. આપને ફરમાયા : મૈં તુમકો વસિય્યત કરતા હૂં અલ્લાહસે ડરનેકી ઔર સુનને ઔર હુકમ બજા લાનેકી, અગર્ચે સરદાર હબ્શી ગુલામ હો. બાત યહ હૈ કે જો શખ્સ તુમમેંસે મેરે બાદ ઝિંદા રહેગા વહ બહુતસે ઇખ્તિલાફ દેખેગા. ઐસે મૌકા પર મેરે તરીકે ઔર સુધબુધવાલે ઔર હિદાયત-યાફતા ખુલફાકે તરીકેકો મઝબૂત થામ લેના. બસ, જબડોંમેં દાબ લેના, બિદઅતોંસે બચના. બેશક, હર નઈ બાત ગુમરાહી હૈ.

(અહમદ, અબૂ દાઊદ)

હઝરત મવલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ (રહ.) ફરમાતે હૈં :

"ઈમાન યહ હૈ કે અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલકો જિસ ચીઝસે ખુશી હો, રાહત હો, બંદાકો ભી ઉસસે ખુશી ઔર રાહત હો ઔર જિસ ચીઝસે અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલકો ના-ગવારી ઔર તકલીફ હો, બંદાકો ભી ઉસસે ના-ગવારી હો. અલ્લાહ ઔર રસૂલકો ના-ગવારી મઆસીસે ભી હોતી હૈ, લિહાઝા હમકો ભી મઆસીસે ના-ગવારી ઔર તકલીફ હોની ચાહિએ."

ના-ગવારી : અણગમો-સૂગ; **મઆસી** : ગુનાહિત કૃત્યો.

[હઝરત અબૂ હુરયરહ (રઝિ.) કહતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઇરશાદ હૈ : જિસને મેરી ઇતાઅત કી, ઉસને અલ્લાહકી ઇતાઅત કી ઔર જિસને મેરી નાફરમાની કી, ઉસને અલ્લાહકી નાફરમાની કી ઔર જિસને અમીરકી ઇતાઅત કી, ઉસને મેરી ઇતાઅત કી ઔર જિસને અમીરકી નાફરમાની કી, ઉસને મેરી નાફરમાની કી.] – (બુખારી–મુસ્લિમ)

હઝરત ઇબ્ને ઉમર (રઝિ.) ફરમાતે હૈં, હુઝૂરે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઇરશાદ હૈ : મુસ્લિમ મર્દ પર સુનના ઔર ઇતાઅત કરના ઝરૂરી હૈ, ઉન તમામ ચીઝોંમેં જિન્કો વહ પસંદ કરતા હો યા નાપસંદ કરતા હો (બહર કૈફ ઇતાઅત હૈ) જબ તક કે ઉસકો કિસી મઅસિયતકા હુકમ ન કિયા જાએ ઔર અગર મઅસિયતકા હુકમ દે દિયા ગયા તો ન સુનના ઉસકી ઝિમ્મેદારી ઔર ન ઇતાઅત. (બુખારી–મુસ્લિમ)

અમીરકી ઝિમ્મેદારી

ઇમારત નિહાયત અહમ મન્સબ હૈ. સારી જમાઅતકી હર કિસમકી ઝિમ્મેદારિયાં અમીરે જમાઅતકે ઝિમ્મે પડ જાતી હૈં. જમાઅતકી તન્ઝીમ, અવકાતકો સહીહ તૌર પર ગુઝારનેકા ઇહતિમામ, ઉનકી દીની તરબિયતકા સહીહ નઝ્મ,

---

ઇમારત : અમીરપણું–નેતૃત્વ; **મન્સબ** : પદવી; **તન્ઝીમ** : સંગઠન–વ્યવસ્થા; **ઇહતિમામ** : પ્રબંધ–બંદોબસ્ત;

કામકે લિહાઝસે ઉનમેં કામકી તકસીમ ઔર રાહતો-આરામકા લિહાઝ. દીગર ઝરૂરી મશાગિલમેં ઉન્કી નિગહ-દાશ્ત, તર્કે લા યા'નીમેં ઉન્કી રહનુમાઇ.

હઝરત મવલાના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ (રહ.) ફરમાતે હૈં :

"બાહર નિકલનેકે ઝમાનામેં સિર્ફ અપને ખાસ મશાગિલમેં ઈશ્તિગાલ રહે ઔર દૂસરે મશાગિલસે દૂર રહા જાએ. તબ્લીગી ગશ્ત, ઈલ્મ, ઝિક્ર, દીનકે લિએ ઘર છોડકર નિકલનેવાલે અપને સાથીયોંકી ખુસૂસન ઔર અલ્લાહકી આમ મખ્લૂકકી ખિદમતકી મશ્ક, તસ્હીહે નિય્યત ઔર ઇખ્લાસ વ ઇહતિસાબકા ઈહતિમામ ઔર ઇહતિસાબે નફ્સકે સાથ બાર બાર ઈસ ઇખ્લાસ વ ઇહતિસાબકી તજદીદ, યા'ની ઈસ કામકે લિએ નિકલતે વક્ત ભી યહ તસવ્વુર કરના ઔર અસ્નાએ સફરમેં ભી બાર બાર ઈસ તસવ્વુરકો તાઝા કરતે રહના કે "હમારા યહ નિકલના સિર્ફ અલ્લાહકે લિએ હૈ" ઔર ઉન આખિરતકી નેઅમતોંકે લાલચમેં હૈ, જિન્કા વા'દા દીનકી નુસ્રતો-ખિદમત પર ઔર ઇસ રાહકી તકલીફેં ઉઠાને પર ફરમાયા ગયા હૈ. યા'ની બાર બાર ઈસ ધ્યાનકો દિલમેં જમાયા જાએ કે અગર મેરા યહ નિકલના ખાલિસન્ મુખ્લિસન્ હો ગયા ઔર અલ્લાહ તઆલાને ઉસકો કબૂલ ફરમા લિયા તો

મશાગિલ : પ્રવૃત્તિઓ; **ઇશ્તિગાલ** : મશગૂલી-પ્રવૃત્ત રહેવું; **તસ્હીહે નિય્યત** : નિય્યતની સુધારણા; **ઇહતિસાબે નફ્સ** : આત્મ નિરીક્ષણ; **અસ્નાએ સફર** : પ્રવાસ દરમિયાન;

અલ્લાહ તઆલાકી તરફ઼સે મુઝે વહ નેઅમતેં મિલેંગી, જિન્કા વા'દા કુર્આને પાક ઔર અહાદીસમેં ફ઼રમાયા ગયા હૈ ઔર વહ યહ યહ હોંગી.

બહર હાલ, અલ્લાહકે ઉન વા'દોં પર યકીન ઔર ઉન્કી ઉમ્મીદકે ધ્યાનકો બાર બાર તાઝા કિયા જાએ ઔર અપને સારે અમલકો ઈસી યકીન ઔર ઈસી ધ્યાનસે બાંધા જાએ. બસ, ઇસીકા નામ ઈમાન ઔર ઇહતિસાબ હૈ ઔર યહી હમારે આ'માલકી રૂહ હૈ.”

હઝરત મવલાના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ (રહ.) ફ઼રમાતે હૈં :

“હમારી ઇસ દીની દા'વતમેં કામ કરનેવાલે સબ લોગોંકો યહ બાત અચ્છી તરહ સમઝા દેની ચાહિએ કે તબ્લીગી જમાઅતોંકે નિકલનેકા મકસદ દૂસરોંકો પહુંચાના ઔર બનાના હી નહીં હૈ, બલ્કે ઇસકે ઝરીએસે અપની ઈસ્લાહ ઔર અપની તાલીમો–તરબિયત અસ્લ મકસૂદ હૈ.”

ફ઼રમાયા : દૂસરોંકો દીનકી દા'વત ઔર તરગીબ સિર્રી ઈબાદત હૈ, મગર આમ લોગ ઇસકો ઇબાદત નહીં સમઝતે. લિહાઝા નિકલનેકે ઝમાનેમેં હર ઈબાદતકા ઇહતિમામ કરના મકસૂદ બનાયા જાએ ઔર ઇલ્મો–ઝિક્રકી મશગૂલિયતકે સાથ ગશ્તકે ઝરીએ દા'વતે દીનકા કામ મુકમ્મલ કિયા જાએ.

ફ઼રમાયા : અસ્લ તો યહી હૈ કે રઝાએ ઈલાહી ઔર અજરે ઉખરવીકે લિએ હી દીની કામ કિયા જાએ, લેકિન

સિર્રી : ગુપ્ત–અગોચર;

તરગીબમેં હસ્બે મોકા વ મહલ દુન્યાવી બરકાતકા ભી ઝિક્ર કરના ચાહિએ.

અમીરકે અવસાફ

હઝરત ઉમર (રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હૂ)સે કિસીને દરયાફ્ત કિયા : અમીરકે અવસાફ કયા હૈં ? આપને ઇરશાદ ફરમાયા :

(૧) અમીર સખાવત કરતા હો બગેર ઇસ્રાફકે,
(૨) નરમી કરતા હો બગેર ઝુઅફકે.
(૩) જમા કરતા હો બગેર બુખ્લકે.

હઝરત મવલાના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ (રહ.) ફરમાતે હૈં :

"તબ્લીગમેં કામ કરનેવાલોંકો અપને કલ્બમેં વુસ્અત પેદા કરના ચાહિએ, જો અલ્લાહ તઆલાકી વુસ્અતે રહમત પર નઝર કરકે પેદા હોગી. ઈસકે બાદ તરતીબકા ઇહ્તિમામ કરના ચાહિએ.

ઇસ દીની દા'વતકે સિલસિલેમેં હર તબ્કાકે મુસલમાનોંસે મિલના ઔર ઉન સબકો ઇસ તરફ લાનેકી કોશિશ કરના ઝરૂરી હૈ.

હસ્બે મોકા વ મહલ : પ્રસંગ–અનુસાર; અવસાફ : વિશિષ્ટતાઓ–સદ્ગુણો; ઇસ્રાફ : ફુઝૂલખર્ચી–દુર્વ્યય; ઝુઅફ : કમઝોરી–અશક્તિ–લાચારી; તબ્કા : વર્ગ–જૂથ;

તુમ્હારા કામ યહ હૈ કે સબસે ઉમ્મીદોંકો મુન્કતિઅ કરતે હૂએ, સિર્ફ અલ્લાહ તઆલાકે અજ્ર પર યકીનો-એ'તિમાદ રખતે હૂએ તઝલ્લુલસે મુઅમિનીનકી ખિદમત કરો. ઇસીસે અબ્દિયત (બંદગી)કી તકમીલ વ તઝયીન હોગી."

ઇમારત યૂંકે એક ખાસ કિસમકી બળાઈ હૈ. ઇસકે મુતઅલ્લિક રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઇરશાદ હૈ :

"સયિદુલ કવ્મિ ખાદિમુહુમ : કૌમકા બળા ઉન્કા ખાદિમ હોતા હૈ."

અમીરે જમાઅત—જમાઅતકે અવકાતકા ઝાઇઅ હોનેકા મુહાફિઝ વ નિગહબાન બનકર અપની ઇમારત વ કિયાદતસે આખિરતકે અજ્રો-સવાબકો બઢાતા રહે ઔર જમાઅતકો તાલીમી હલકોં ઔર મુઝાકરહકી મજલિસોં, તજવીદે કુર્આનકી તાલીમોં ઔર આદાબે તબ્લીગકે ઉસૂલકે યાદ કરને, નમાઝ ઔર દુઆઓંકે યાદ કરને-કરાનેમેં મસરૂફ રખ્ખે. ઉન્કી ઝરૂરિયાતકે લિએ વક્ત દેનેમેં સખ્તી ન બરતે ઔર અપને સાથીયોંસે ખિદમત હત્તલ વુસ્અ ન લે ઔર હર કામમેં પેહલે મશવરા કર લે.

તઝલ્લુલ : નમ્રતા; તઝયીન : સુશોભન શૃંગાર-સજાવટ; ઝાઇઅ હોના : વ્યર્થ જવું; ઇમારત વ કિયાદત : નેતૃત્વ; હત્તલ વુસ્અ : યથાશક્તિ;

મશ્વરા કરના

હઝરત મવલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ સા. (રહ.) ફરમાતે હૈં :

“હમારે ઇસ કામમેં ઇખ્લાસ ઔર સિદ્ક દિલીકે સાથ ઈજતિમાઈયત ઔર “શૂરા બયનહુમ” (યા’ની મિલ-જુલ કર બાહમી મશ્વરાસે કામ કરને)કી બળી ઝરૂરત હૈ.”

– [હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં, હુઝૂરે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ઇરશાદ ફરમાયા હૈ : જબ તુમ્હારે અમીર તુમ્હારે બેહતર લોગ હોં ઔર તુમ્હારે માલદાર લોગ તુમ્હારે સખી લોગ હોં ઔર તુમ્હારે કામ આપસમેં મશ્વરાસે તય હુવા કરેં (ઉસ વક્ત તક) ઝમીનકી ઝાહિરી સતહ તુમ્હારે (આબાદ રહનેકે) લિએ બેહતર હૈ ઉસકે બાતિની હિસ્સેસે, ઔર જબ તુમ્હારે અમીર તુમ્હારે બુરે લોગ હોં ઔર તુમ્હારે માલદાર બખીલ લોગ હોં ઔર તુમ્હારે કામ તુમ્હારી બીવીયોંકે ઉપર (ઉન્કી મરઝીસે) હોં તો ઝમીનકા બાતિની હિસ્સા તુમ્હારે લિએ ઉસકે ઝાહિરી હિસ્સેસે બેહતર હૈ (યા’ની મર જાના).]

હઝરત મવલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ (રહ.)ને મશ્વરાકી તાકીદ કરતે હૂએ ઈરશાદ ફરમાયા :

ઇજતિમાઇયત : સામુહિકતા; સતહ : પટ-સ્તર–ભૂતલ-ધરાતલ; બાતિની : ભીતરનું;

"મશ્વરા બળી ચીઝ હૈ. અલ્લાહ તઆલાકા વા'દા હૈ કે જબ તુમ અલ્લાહ પર એ'તિમાદ કરકે બેઠોગે તો ઉઠનેસે પેહલે તુમકો રુશ્દકી તવફીક મિલ જાએગી."

અમીરે જમાઅતકે લિએ ઝરૂરી હૈ કે તમામ સાથીયોંકો ઇકઠ્ઠા કરકે જિસ અમ્રમે મશ્વરા મતલૂબ હો, સબકી રાય તલબ કરે ઔર ઉસ વક્તકે હાલકે મુનાસિબ યહ દુઆ પઢે :

اَللّٰهُمَّ اَلْهِمْنَا مَرَاشِدَ اُمُوْرِنَا وَاَعِذْنَا مِنْ شُرُوْرِ اَنْفُسِنَا -

અલ્લાહુમ્મ અલ્હિમ્ના મરાશિ–દ ઉમૂરિના વ અઇઝ્ના મિન શુરૂરિ અન્ફુસિના.

ઔર મશ્વરામેં જો ફૈસ્લા દિલમેં આવે અલ્લાહકી તરફસે, સાથીયોંકો સુના દે. તમામ સાથી ઉસ પર અમલ કરેં—અપની ઝાતી રાયકે મુવાફિક હો યા મુખાલિફ.

જબ સાથીયોંસે રાય તલબ કી જાએ તો હર એક યહ દુઆ પઢકર ઇખ્લાસકે સાથ રાય દે ઔર અપને દિલમેં યહ તય કર લે કે યહ મેરી રાય હૈ, અમલ અમીરકે ફૈસ્લે પર કરૂંગા.

એ'તિમાદ : વિશ્વાસ; રુશ્દ : સન્માર્ગ;

તજરુબા

જમાઅતોંકે સાથ સફર કરનેકી સઆદત અલ્લાહ પાકને નસીબ ફરમાઇ તો બસા અવકાત દેખા હૈ કે જબ મશ્વરા હોતા હૈ ઔર હર સાથીસે રાય લી જાતી હૈ તો બાઝ સાથી ઐસી બાતેં કેહ દેતે હૈં જો ઉસૂલે મશ્વરાકે બિલકુલ ખિલાફ હોતી હૈં. મષલન્—

"ભાઇ, જો સબકી રાય હૈ, હમ ક્યા ઉસકે ખિલાફ હૈં ? જૈસે સબ કરેંગે મૈં ભી કર લૂંગા. ઇસમેં મશ્વરાકી ક્યા બાત હૈ. જબ કામ કરના હી હૈ તો ઉસકા મશ્વરા ક્યા ?"

"હમ કિસ લાઇક હૈં ? મશ્વરા તો બળે લોગોંસે લો."

"જબ હમારી માનતે હી નહીં તો ઐસે મશ્વરાસે ક્યા ફાઇદા ? હમ તો નયે નયે હૈં, પુરાનોંસે મશ્વરા લો."

"હમ તો મૌલ્વી નહીં હૈં, મશ્વરા મૌલ્વીયોંસે લો."

ગર્ઝ કે ઈસ કિસમકે જુમ્લે ઝબાનસે નિકલતે હૈં, જિનસે કુછ ફાઇદા ન અપની ઝાતકો હોતા હૈ, ન દૂસરોંકો નફા પહુંચતા હૈ. અગર ઇસ કિસમકી બાતેં સાદગીસે કેહ દી જાએં તો કાબિલે બરદાશ્ત હૈં ઔર અગર ઉસકી નવઇયતકી વજહ દૂસરી હો તો એક કિસમકી તફરીકકા

નવઇયત : પ્રકાર, દશા, સ્થિતિ; તફરીક : વિખવાદ–ફાટફૂટ–ભેદભાવ.

ઇઝહાર મા'લૂમ હોતા હૈ, જિસકી સફાઇ બહુત જલ્દ કર દેના ઝરૂરી હૈ.

મશ્વરા દેનેવાલોંકો ઇસ બાતકા ખાસ તૌર પર ખ્યાલ રખના ચાહિએ કે દૂસરે સાથીકી રાયકી તરદીદ યા ગલત બતાકર અપની રાયકો મનવાના મુનાસિબ નહીં. અગર પૂછકો કોઇ મા'કૂલ રાય સમઝમેં ન આઇ હો તો દૂસરે સાથીકી રાયકી તાઇદ કર સકતે હૈં.

મશ્વરાકા મકસદ ઇજતિમાઈયત વ ઈત્તિહાદ પેદા કર લેના હૈ, જો ઈજતિમાઈ અમલકે લિએ ઝરૂરી હૈ. એક મરતબા રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને હઝરત અલી (કર્રમલ્લાહુ વજ્હહૂ) ઔર હઝરત મઆઝ ઈબ્ને જબલ (રદિ.)કો યમનકી તરફ ભેજા ઔર યહ નસીહત ફરમાઇ :

"યસ્સિરા વલા તુઅસ્સિરા, બશ્શિરા વલા તુનફ્ફિરા, ઈજતમિઆ વલા તખ્તલિફા." (મિશ્કાત)

તર્જુમા : આસાની (નરમી) કરના, સખ્તી ન કરના. ખૂશખબરી સુનાના, નફરત ન દિલાના. મિલજુલ કર રહના, આપસમેં ઈખ્તિલાફ ન કરના.

નીઝ, મશ્વરામેં સાથીયોંકા લિહાઝ રખના ઝરૂરી હૈ. એક સાથીકો અમીરે મશ્વરા મુતઅય્યન કરના મુનાસિબ

મા'કૂલ : બુદ્ધિમાન્ય; તાઇદ : સમર્થન.

હૈ. અગર મશ્વરા દેનેકે બાદ અમીર કિસી સાથીકી રાય પર અમલ ન કરે તો ઉસકો નારાઝ ન હોના ચાહિએ. અગર મશ્વરેકે બાદ કામમેં કોઈ ખરાબી પેદા હો જાએ તો કોઈ યહ ન કહે કે હમ તો પેહલે હી યહ કેહ રહે થે. અગર હમારી બાત માન લી જાતી તો યહ હોતા ઔર યહ ન હોતા. મજલિસે મશ્વરા ઔર હર મજલિસકે ખત્મ પર યહ દુઆ પઢે :

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّآ
اَنْتَ اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ ـ

સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ વ બિહમ્દિ-ક અશ્હદુ અંલ્લા ઇલા-હ ઇલ્લા અન્ત અસ્તગ્ફિરુ-ક વ અતૂબુ ઇલયક.

મા'મૂરીનકે ફરાઇઝ

મા'મૂરીનકી ઝિમ્મેદારી યહ હૈ કે અમીરકા ઇહતિરામ ઔર ઉસકી ઇઝઝત કરેં, ઉસકી ઇતાઅત ઔર અપને વક્તકી કદર કરેં. ઇસકે મુતઅલ્લિક હઝરત મવલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ સા. (રહ.)ને ફરમાયા :

"વક્ત ચલતી હૂઇ એક રેલ હૈ. ઘંટે, મિનટ ઔર લમ્હે ગોયા ઉસકે ડિબ્બે હૈં ઔર હમારે મશાગિલ ઉસકી સવારિયાં હૈં. જબ હમારે દુન્યાવી ઔર માદ્દી ઝલીલ

મશાગિલને હમારી ઝિંદગીકી રેલકે ઇન ડિબ્બોં પર ઐસા કબ્ઝા કર લિયા હૈ કે વહ આખિરતકે શરીફ મશાગિલકો આને હી નહીં દેતે—હમારા કામ યહ હૈ કે અઝીમતસે કામ લેં ઔર ઇન ઝલીલ ઔર દુની (કમીના) મશાગિલકી જગા ઉન શરીફ વ આ'લા મશાગિલ (યા'ની આ'માલે સાલિહા)કો કાબિઝ બના દેં, જો અલ્લાહકો રાઝી કરનેવાલે ઔર હમારી આખિરતકો બનાનેવાલે હૈં."

સબ સાથી અમીરકી ખિદમત કરેં ઔર આપસમેં એક દૂસરેકી ખિદમત કરેં. બહર હાલ, અમીરકો અપના રહનુમા ઔર મુઅલ્લિમ સમઝકર ઉસકી ઇતાઅત વ ફરમાંબરદારી કરેં.

અલ્લાહકે રાસ્તેમેં નિકલકર ઇન ચાર કામોંકો કરના હૈ

(૧) દાવતે દીન, (૨) તાલીમે દીન, (૩) ઝિક્રે ખુદા, (૪) નમાઝ.

સુન્દરજએ ઝૈલ કામોંમેં વક્ત કમ લગાના ચાહિએ :

(૧) ખાને-પીનેમેં, (૨) સોનેમેં, (૩) બાતેં કરનેમેં, (૪) પેશાબ-પાખાના કરનેમેં.

સુન્દરજએ ઝૈલ : નીચે ટાંકેલું;

મુન્દરજએ ઝૈલ ચાર કામોંકી મશ્ક કરની હૈ :

(૧) અપની ખિદમત, (૨) અમીરકી ખિદમત, (૩) સાથીયોંકી ખિદમત, (૪) મખ્લૂકે ખુદાકી ખિદમત.

મુન્દરજએ ઝૈલ ચાર કામોંસે બિલકુલ બચના હૈ :

(૧) ઈશ્રાફ, (૨) સવાલ, (૩) ઇસ્રાફ, (૪) બેઇજાઝત ઇસ્તિઅમાલ.

(૧) ઇશ્રાફ : દિલમેં યહ ખ્યાલ ન આને પાએ કે કોઈ આદમી હમારા કિસી કિસમકા ઇકરામ યા એ'ઝાઝ કરે.

(૨) સવાલ : અપની ઝરૂરિયાતકે પૂરા કરનેકે લિએ માલ યા ખુર્દની અશ્યાઅ્ ઔર ઇસ્તિઅમાલકી ચીઝોંકો (કિસીસે) તલબ ન કરે, ઝરૂરતકો દબા દે ઔર ઉસ પર કાબૂ પાનેકી કોશિશ કરે.

(૩) ઇસ્રાફ : ઝરૂરતસે ઝિયાદા ખર્ચ ન કરે.

(૪) બેઇજાઝત ઇસ્તિઅમાલ : અપની ચીઝકે સિવા દૂસરોંકી કિસી ચીઝકો બિલા ઇજાઝત ઈસ્તિઅમાલ ન કરે.

દો–દોકી જોડી

પેદલ સફર કરના હો યા રેલકા સફર હો તો દો–દો આદમીયોંકી જોળી (જોડી) બના દી જાએ ઔર આપસમેં

ખુર્દની અશ્યાઅ્ : ખાદ્યપદાર્થો,

કલિમ-એ-તય્યિબહકી તસ્હીહ, ઉસકા તર્જુમા, મફહૂમ ઔર મતાલિબ યાદ કરેં. ઈસકે અલાવા નમાઝ, કુર્આને પાકકી સૂરતેં, અત્તહિય્યાત, દુઆએ કુનૂત, દુરૂદ શરીફ ખૂદ યાદ કરેં ઔર દૂસરોંકો યાદ કરાએં. ઈસકે અલાવા હર મૌકા વ મહલકી મસ્નૂન દુઆએં યાદ કરેં યા યાદ કરાએં ઔર "તર્કે લા યા'ની"કા ઈહતિમામ કરેં.

હુઝૂરે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કો કિસીને મેદાને જિહાદમેં શહીદ હોનેવાલે અપને એક સાથીકી ઈત્તિલાઅ દી. દૂસરે સાથીયોંને જન્નતકી બશારત દે દી તો હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ઈરશાદ ફરમાયા : (અંજામકી કયા ખબર ?) લા યા'ની કોઈ બાત ન કહી જાએ.

રેલગાડી યા મોટરકા સફર

રેલગાડી યા મોટરબસકા સફર કરના હો તો પેહલે ઇહતિયાતસે કિરાયા એક જગા ઈકઠ્ઠા કર લેં ઔર જહાં જાના હો વહાંકા કિરાયા પેહલે મા'લૂમ કર લેં. ફિર પૂરી તરહ ગિન કર રૂપે (રૂપિયા) દે ઔર ટિકટ દેનેવાલેકે સામને વાપિસ-શુદા રકમકા હિસાબ કર લેં. જલ્દી કરનેસે બાઝ વક્ત નુકસાન હો જાતા હૈ. કિસી અજનબી શખ્સકે ઝરીએ હરગિઝ ટિકટ ન ખરીદેં. જબ ટિકટ મિલ જાએં તો હર એક સાથીકો ઉસકા ટિકટ દે દેં ઔર એક હી જગા બેઠનેકી કોશિશ કરેં. અગર સહૂલતસે જગા મિલ જાએ તો બેહતરી ઇસીમેં હૈ. એક જગા બેઠનેમેં નમાઝ, દુઆએં વગયરહ યાદ કરને—કરાનેમેં આસાની હોગી.

જબ સવારીમેં બેઠ જાએં તો તીન (૩) બાર અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ઔર તીન (૩) બાર અલ્લાહુ અકબર કહેં ઔર ખૂશ હોં કે અલ્લાહ તઆલાને મુનાસિબ જગા બિઠા દિયા. જબ સવારી ચલને લગે તો યહ દુઆ પઢેં :

سُبْحَانَ الَّذِیْ سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهٗ مُقْرِنِیْنَ وَاِنَّآ اِلٰی رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُوْنَ ۔

સુબ્હાનલ્લઝી સખ્ખ-ર લના હાઝા વમા કુન્ના લહૂ મુક્રિની-ન વ ઇન્ના ઇલા રબ્બિના લમુન્કલિબૂન.

તર્જુમા : "અલ્લાહકી ઝાત પાક હૈ, જિસને ઇસ સવારીકો હમારે લિએ હમારા તાબેદાર બના દિયા ઔર હમ ઉસકો કાબૂમેં કર લેનેકે કાબિલ ન થે ઔર બેશક હમ અપને રબકી તરફ યકીનન્ લોટનેવાલે હૈં."

ઇસકે બાદ યહ પઢે :

سُبْحَانَكَ اِنِّیْ ظَلَمْتُ نَفْسِیْ فَاغْفِرْ لِیْ فَاِنَّهٗ لَا یَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّآ اَنْتَ ۔

સુબ્હાન-કે ઇન્ની ઝલમ્તુ નફ્સી ફગ્ફિર લી, ફઇન્નહૂ લા યગ્ફિરુઝ્ ઝુનૂ-બ ઇલ્લા અન્ત.[1]

તર્જુમા : [1]તેરી ઝાત પાક હૈ, બેશક મૈંને અપને ઉપર બહુત ઝુલ્મ કિયા હૈ, પસ તૂ મુઝે બખ્શ દે. બેશક, તેરે સિવા ઔર કોઈ ગુનાહ નહીં બખ્શ સકતા.

અગર સવારી, ગાડી યા મોટરમેં એક જગા ઈકઠ્ઠા બેઠના મુયસ્સર આ જાએ તો તાલીમ, મુઝાકરહ કરેં. ઉસૂલે તબ્લીગમેં છ : (૬) બાતેં ખૂબ ઝહન-નશીન કરાએં યા ફઝાઇલે ઝિક્ર, ફઝાઇલે નમાઝ, ફઝાઈલે તબ્લીગ, ફઝાઇલે સદકાત, હિકાયાતે સહાબા વગયરહકી તાલીમ મોકા વ મહલકા લિહાઝ કરતે હૂએ મુનાસિબ આવાઝસે જારી રખ્ખેં. દૂસરોંકે આરામો-રાહતકા ખ્યાલ રખના ભી ઝરૂરી હૈ. સાથ હી અપને સાથીયોંકી ઝરૂરતોંકા લિહાઝ રહે.

રેલગાડીમેં નમાઝ

રેલકે સફરમેં અગર નમાઝકા વક્ત આ જાએ તો ઈસ્ટેશનકે નલોંસે પાની લેકર યા ગાડીમેં ગુસલખાનેકે નલોંકે પાનીસે વુઝૂ કર લેં. દૂસરે મુસાફિરોંકો દિક્કત ન હોને પાએ. યહ બાત પહલેસે માલૂમ કર લેં કે ગાડી કિસ ઈસ્ટેશન પર ઝિયાદા ઠેરેગી. જિસ ઇસ્ટેશન પર ગાડી દસ મિનટ ઠેરતી હો, વહાં નમાઝે બા-જમાઅત પઢનેકે લિએ સબ તૈયારી કર લેં. ગાડીકે રુકતે હી એક સાથી મુનાસિબ આવાઝસે અઝાન કેહ દે ઔર કિબ્લાકા સહીહ રુખ મા'લૂમ કરકે તકબીર કેહ કર નમાઝ શુરૂઅ કર દેં. રકઅતેં લમ્બી લમ્બી ન કરેં. મુખ્તસર સૂરતેં પઢેં. સિજદા-કા'દા દરમિયાની દરજાકા કરેં. ઇમામ ઐસે શખ્સકો બનાએં જો સફર ઔર નમાઝે કસ્ર વગયરહ નમાઝકે મસાઇલસે વાકિફ હો. અગર શરઈ મસાફત કસ્ર નમાઝ

મસાફત : અંતર;

પઢનેકી ઇજાઝત દે તો નમાઝે કસ્ર પઢેં, વરના પૂરી નમાઝ પઢેં.

અગર યહ અંદેશા હો કે ગાડી ઈતની દેર ન ઠેરેગી કે જમાઅત ઇસ્ટેશન પર કી જા સકે તો ગાડીકે અંદર જગા બના કર, અગર્ચે દો-દો યા તીન તીન મિલ કર પઢ સકેં, જમાઅત કર લેં. કિબ્લા-રુખ હોના ઝરૂરી હૈ ઔર ફર્ઝ, વાજિબ નમાઝેં (વિત્રે ઇશા) રેલમેં ખડે હો કર પઢના ઝરૂરી હૈં. પાક કપડા બિછા કર નમાઝ અદા કરેં. નવાફિલ અપની અપની જગા પર બેઠ કર યા ખડે હો કર અદા કર લેં.

અગર પાની ગાડીમેં ખતમ હો ચુકા હો ઔર નમાઝકા વક્ત ખતમ હો રહા હૈ તો તયમ્મુમ કર લેં, નમાઝ ન છોડ દેં. ગાડીકી દીવારોં પર જો ગર્દો-ગુબાર હોતા હૈ વહ પાક હૈ, ઉસ પર તયમ્મુમ કર લેં.

અગર ગુસલકી હાજત હો જાએ તો રેલગાડીકે ગુસલખાનેમેં ગુસલ કર લેં. રેલગાડીમેં સુન્નતોંકો અદા કરના ઔર નવાફિલ પઢના આસાન હો તો ઝરૂર પઢ લેં. દૂસરી સવારિયોંકો તકલીફ ન હો. ચલતી ગાડીમેં ખિડકીકે પાસ ખડે હોકર યા ગાડીકા દરવાઝા ખોલકર દરવાઝામેં બેઠકર વુઝૂ કરના નામુનાસિબ હૈ પાન ખાનેવાલે હઝરાત ખિડકીસે બાહર મુંહ નિકાલ કર બા'ઝ વક્ત ઇસ તરહ થૂંકતે હૈં કે દૂસરી સવારિયોંકો તકલીફ હોતી હૈ.

મોટરસે સફર

મોટરસે સફર કરનેકે અવકાતમેં નમાઝકા ઇહતિમામ ઇસ તરહ કિયા જાએ કે બસ ઇસ્ટેન્ડ પર મોટર ડ્રાઈવરસે કેહ કર નમાઝ પઢહનેકી તદબીર કરેં. અગર પેહલેસે વુઝૂ કર રખા હો તો આસાની હોતી હૈ, વરના ગફલતમેં નમાઝકે કઝા હોનેકા ખતરા હૈ. અગર બસ ઈસ્ટેન્ડ પર ઉતર કર નમાઝ ન પઢહ સકેં તો કિબ્લા–રૂ બેઠકર નમાઝ પઢહ લેં. અગર કિબ્લા બદલ ગયા તો નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી.

પેદલ જમાઅત

ઇસ દીની જદ્દો–જહદ ઔર અપને નફ્સકી ઈસ્લાહ વ તરબિયતકે લિએ સફર કરના બળા બા–બરકત હૈ. ઈસ ઇત્તિબાએ રસૂલમેં રસૂલે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કી મુશાબહત પાઈ જાતી હૈ. કયા અજબ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા અપને રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઈત્તિબાઅ કરનેકે સિલામેં નજાતકા ઝરીઆ અતા ફરમા દે.

ઈસ સફરમેં ભી દો–દો આદમિયોંકી જોડી બના દી જાએ, તાકે જાનનેવાલા ઉસકો સિખાતા હુવા ઔર યાદ કરાતા હુવા ચલે, જો નહીં જાનતા.

અમીર અપને સાથીયોંકો ઇસ તરહ તરતીબ દે કે

મુશાબહત : અનુરૂપતા–મળતાપણું;

જવાન સાથીયોંકો કમઝોર સાથીયોંકી ખિદમતકા મોકા મુયસ્સર આ જાએ.

બસ્તીમેં દાખલા

આપને અગર અપના સફર રેલગાડી યા મોટરસે ખતમ કિયા હૈ તો સવારીસે ઉતરકર અપને અપને સામાનકો જાંચ લીજિએ. ઇસકે બાદ બસ્તીમેં દાખલાકી તૈયારી કીજિએ. બસ્તીમેં દાખલાસે પેહલે દુઆકા પઢના હૈ. દૂસરે, ઉસ કામકી ફિકરકો તાઝા કર લેના હૈ, જિસ મકસદ યા ઈરાદાકે લિએ યહ સફર કિયા ગયા હૈ. ઔર કામકી અહમ્મિયતકો કિયામસે પેહલે સમઝ લેના ચાહિએ.

ઇસ તરહ જમાઅત બનાકર નિકલનેકા મકસદ યહ હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કી પાકીઝા ઝિંદગીમેં યહ બાત નુમાયાં નઝર આતી હૈ કે આપને લોગોંકો અલ્લાહ તઆલાકી બંદગીકી તરફ બુલાયા ઔર આપને અલ્લાહકા બરગુઝીદહ ઔર મુબારક બંદા બનનેકી હમેશા જદ્દોજહદ ફરમાઈ. આપને જિસ કામકે લિએ સબસે ઝિયાદા મેહનત કી ઔર તકલીફેં ભી બરદાશત કીં વહ કામ કલિમાકા ફેલાના થા. યા'ની બંદોંકો ખુદાકી બંદગીકે લિએ તૈયાર કરના ઔર ઉસકી (અલ્લાહકી) રાહ પર લગાના. બસ યહી દીનકી નુસ્રતો–મદદ હૈ. હમ ભી હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કે ઇત્તિબાઅમેં અલ્લાહ તઆલાકી પૂરી પૂરી બંદગી કરેંગે ઔર ઉસકે દીનકી નુસ્રતો–ખિદમતકે લિએ દૂસરોં તક યહી પયગામ

પહુંચાએંગે ઔર મુસલમાનોંકે જિસ તબ્કાકા જો હક અલ્લાહ તઆલાને રખ્ખા હૈ, ઉસકો અદા કરકે અલ્લાહ તઆલાકી રઝા હાસિલ કરનેકી કોશિશ કરેંગે.

મુસલમાનોંકે તીન તબ્કે હૈં :

(૧) મુસ્લિમ ગુરબા (૨) અહલે વકાર (૩) ઉલમા વ મશાઈખ.

ગુરબા કૌમકા હક રહમ વ ખિદમત હૈ ઔર અહલે વકાર વ વજાહતકા હક તવકીર હૈ ઔર ઉલમાકા હક તાઝીમ હૈ. ઈનકા હક અદા હો જાએ ઔર હમકો અલ્લાહ તઆલાકી બંદગી ઔર રસૂલે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઈત્તિબાઅ કરના આ જાએ.

સફરકે ઈસ મકસદકે મુઆકરહકે બાદ બસ્તીમેં દાખલાકી યહ દુઆ પઢેં :

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْئَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا فِيْهَا وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ

شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيْهَا ۔ (حصن حصین)

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ના નસ્અલુ-ક ખયરહા વ ખયર મા ફીહા વ અઊઝુ બિ-ક મિન શર્રિહા વ શર્રિ મા ફીહા.

અહલે વકાર વ વજાહત : વિનયી અને પ્રભાવશાળી લોકો; તવકીર : પ્રતિષ્ઠા જાળવવી; તાઝીમ : માન-સન્માન;

તર્જુમા : અય અલ્લાહ ! હમ સવાલ કરતે હૈં ઈસ બસ્તીકી ભલાઈકા ઔર ઉસ ભલાઈકા જો ઈસ બસ્તીમેં હૈ ઔર પનાહ ચાહતે હૈં ઇસકી બુરાઈસે ઔર ઉસ બુરાઈસે જો ઈસ બસ્તીમેં હૈ.

જબ બસ્તીકે અંદર દાખિલ હોને લગે તો તીન મરતબા કહે :

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيْهَا -

અલ્લાહુમ્મ બારિક લના ફીહા

તર્જુમા : અય અલ્લાહ ! ઈસ (બસ્તી)મેં હમેં બરકત દે.

ઈસકે બાદ યહ દુઆ પઢે :

اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا جَنَاهَا وَحَبِّبْنَا اِلٰٓى اَهْلِهَا وَحَبِّبْ

صَالِحِيْ اَهْلِهَا اِلَيْنَا - (حصن حصين)

અલ્લાહુમ્મર્ઝુકના જનાહા વ હબ્બિબના ઈલા અહલિહા વ હબ્બિબ સાલિહી અહલિહા ઇલયના.

તર્જુમા : અય અલ્લાહ ! ઈસ બસ્તીકે ફલ નસીબ ફરમા ઔર યહાંકે રહનેવાલે લોગોંકે દિલોંમેં હમારી મુહબ્બત ડાલ દે ઔર યહાંકે નેક લોગોંકી મુહબ્બત હમારે દિલોંમેં ડાલ દે.

બસ્તીમેં નઝરેં નીચી કિએ હૂએ વકારકે સાથ સબ સાથી દાખિલ હોં. રાસ્તામેં જો મિલે, સલામસે ઇબ્તિદા કરેં. કોઇ એક સાથી સલામ કરે ઔર કિસીસે મસ્જિદકા રાસ્તા યા મસ્જિદ દરયાફ્ત કર લે.

જબ મસ્જિદમેં દાખિલ હોં તો પેહલે દાયાં પેર મસ્જિદમેં રખ્ખેં ઔર દુરૂદ શરીફકે બાદ યહ દુઆ પઢેં :

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لِيْ اَبْوَابَ رَحْمَتِكَ -

અલ્લાહુમ્મફ્તહ્ લી અબ્વા-બ રહમિતકે

(અય અલ્લાહ ! મેરે લિએ અપની રહમતકે દરવાઝે ખોલ દે.)

ઇસકે સાથ હી નફ્લી એ'તેકાફકી ભી દિલમેં નિય્યત કર લેં ઔર ઝુબાનસે યહ અલ્ફાઝ કેહ લેં :

نَوَيْتُ سُنَّةَ الْاِعْتِكَافِ -

નવય્તુ સુન્નતલ ઇઅ્તિકાફ

(મૈંને સુન્નત એ'તિકાફકી નિય્યત કી.)

તો જબ તક મસ્જિદમેં કિયામ રહેગા, એ'તિકાફકી ઇબાદતકા સવાબ મિલતા રહેગા.

અગર વુઝૂ ન હો તો વુઝૂ કર લેં ઔર અગર વકતે

મકરૂહ ન હો તો દો રકઅત નમાઝ : તહિય્યતુલ મસ્જિદ (મસ્જિદમેં આનેકા શુક્ર) અદા કર લેં.

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ફરમાયા : મસ્જિદમેં ન બૈઠે, જબ તક દો રકઅત નમાઝ અદા ન કર લે.

અગર મોકા હો તો દો રકઅત નમાઝ તહિય્યતુલ વુઝૂ ભી પઢ લે. ઈસકા બહુત બળા સવાબ હૈ.

— [રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) જબ મે'રાજમેં આસમાનોં પર તશરીફ લે ગએ ઔર જન્નતકી સેર કી તો દેખા કે આગે આગે હઝરત બિલાલ (રદિ.)કી જૂતિયોંકી આવાઝ આ રહી હૈ. વાપસીમેં સુબ્હકો આપને હઝરત બિલાલ (રદિ.)સે દરયાફ્ત ફરમાયા : બિલાલ, તૂ કયા અમલ કરતા હૈ ? કયૂં કે મૈંને તુમ્હે જન્નતમેં અપને આગે આગે દેખા હૈ. હઝરત બિલાલ (રદિ.)ને ફરમાયા : યા રસૂલલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ! જબ મૈં વુઝૂ કરતા હૂં તો દો રકઅત નફલ નમાઝ અદા કર લેતા હૂં. ફરમાયા : હાં, યહ દરજા ઉસીકી બરકતસે મિલા હૈ.]

જબ મસ્જિદસે બાહર નિકલનેકા મો'કા હો તો બાયાં પેર પેહલે બાહર નિકાલે ઔર યહ દુઆ પઢે :

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْٓ اَسْئَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ -

અલ્લાહુમ્મ ઇન્ની અસ્અલુ-ક મિન ફઝ્લિકલ અઝીમ.

(અય અલ્લાહ ! મેં તેરી અઝીમુશ્શાન મહરબાની ચાહતા હૂં.)

મશ્વરા

મસ્જિદમેં આનેકે બાદ ઔર નવાફિલસે ફારિગ હોનેકે બાદ સુન્દરજએ ઝૈલ ઉમૂરકે મુતઅલ્લિક મશ્વરા કર લિયા જાએ :

(૧) દા'વતે દીન, (૨) તા'લીમે દીન, (૩) ઝિક્રે ઈલાહી, (૪) નમાઝ.

યા'ની (૧) ખુસૂસી વ ઉમૂમી ગશ્ત, (૨) તા'લીમી હલ્કેકા કિયામ, (૩) તસ્બીહાતકા ઇહતિમામ, (૪) નમાઝે તહજ્જુદ, ઇશ્રાક, ચાશ્ત, અવ્વાબીન.

ઈસકે સાથ હી અપને ખાનેકે અવકાત ઔર ખાના પકા લેનેકી તરતીબ ઔર નઝમ ઇસકા હરગિઝ ઇન્તિઝાર ન કિયા જાએ કે કોઈ હમકો અપના મહેમાન બના લે ઔર હમારી દાવત કરે. ઇસ પર કાબૂ રખનેકે ખ્યાલસે કમ અઝ કમ દો–તીન વક્તકે લિએ આટા, દાલ, નમક, મિર્ચ ઔર ઝરૂરી બરતન અપને સાથ રખ લેં.

સાથીયોંકે આરામો–રાહતકા સહીહ નઝમ કાઇમ કિયા જાએ ઔર ભૂક, નીંદ, થકન વગયરહ ઝરૂરિયાતકો

નઝમ : વ્યવસ્થા

પૂરી કરનેકી તદબીર ઇખ્તિયાર કી જાએ ઔર નઝમ કાઇમ કિયા જાએ.

અગર ખાના પકાનેકા બંદોબસ્ત ખૂદ કરના હો તો તમામ સાથી ખાના પકાનેમેં મસરૂફ ન હોં, બલ્કે મશ્વરેસે એક-દો સાથી ઇસ કામમેં લગ જાએં ઔર બાકી સાથી મકસદમેં મુન્હમિક રહેં. સાથી રોઝાનહ બદલતે રહેં, તાકે હર સાથી ખિદમતમેં ભી શરીક રહેં ઔર દા'વત, ગશ્ત, તાલીમ, મુઝાકરહ વગયરહ અસલ મકાસિદસે મહરૂમ ન રહ જાએ. ઇસ સફરમેં તરતીબ ઔર નઝમકા કાઇમ રખના નિહાયત ઝરૂરી હૈ.

અમીરે જમાઅતકો ચાહિએ કે સાથીયોંકી ખિદમતકે ખ્યાલસે કુછ ખિદમત અપને ઝિમ્મે ભી લે લે, ખાલી ન રહે, ઇસ લિએ કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ભી સફરમેં બાઝ ઝરૂરી કામ અપને ઝિમ્મે ફરમા લેતે થે.

દા'વતે તઆમ કબૂલ કરના

દાવતકા કબૂલ કરના સુન્નતે રસૂલે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) હૈ. ઇસ આલી (બુલંદ) અમલકો અંજામ દેતે વક્ત અપને આલી મકસદકો પેશે નઝર રખ કર મુઆમલા કરેં. અગર કોઇ સાહિબ અપને દીની મુહબ્બતકે તકાઝે ઔર શૌકકો પૂરા કરના ચાહતે હોં ઔર

મુન્હમિક : વ્યસ્ત,–મુઝાકરહ : દીની ચર્ચા–વાર્તાલાપ

વહ યહ સમઝ રહે હોં કે ચંદ મુસાફિર મસ્જિદમેં અગર ભૂકે પળે રહે તો અહલે મુહલ્લા યા બસ્તી પર કોઈ વબાલ આ જાએગા. લાઓ, દુખસુખ ઉઠાકર ઇનકો કિસી તદબીરસે ખિલા દો ઔર મુહલ્લા યા બસ્તીકે હર ઘરસે દો–દો રોટી જમા કરકે ઇનકા પેટ ભર દો યા ઇસી કિસમકા કોઇ અંદાઝા કિસી દૂસરી કિસમકા હો જાએ તો અપને ઇન્તિઝામકે મુકાબલેમેં હિકમતે અમલીસે ઉન્કી ઇસ દાવતકા ટાલ દેના બેહતર હૈ. હાં, બિલા વજહ ઇન્કારકા યહ તર્ઝ કે હમારે ઉસૂલમેં કિસીકી દાવત કબૂલ કરના નહીં હૈ, મુનાસિબ બાત નહીં :

અગર દાવતકા કબૂલ કરના દીની મસાલિહકે એ'તિબારસે મુફીદ હો યા વહ સાહિબ દીની જદ્દોજહદ ઔર દાવતકે કામમેં હિસ્સા લેતે રહતે હોં યા ઇસકે ઝરીએ અપના તઅલ્લુક કાઇમ કરના ચાહતે હોં યા ઉન્કી દાવતકા કબૂલ ન કરના દીની કામ કરનેવાલોંસે બેરગબતી યા નફરતકા સબબ બનતા નઝર આતા હો તો એસી સૂરતોંમેં દાવતકા કબૂલ કર લેના બેહતર હૈ. બિલા વજહકા ઇન્કાર મુનાસિબ નહીં. આખિરી દરજાસેં કિસીકે ઘર જાકર ભી ખાના ખાયા જા સકતા હૈ.

ખાના ખાનેકે આદાબ

અમીરે જમાઅતકી ઝિમ્મેદારી યહ ભી હૈ કે ખાના ખાને, પાની પીને, સોને, જાગને, બૈઠને, ઉઠને, ચલને–ફિરને, મુલાકાત કરનેકે તૌરતરીકમેં મસ્નૂન તરીકા ઔર આદાબ સિખાએ.

અમીરે જમાઅત ખાના ખાનેકે આદાબ ખાના ખાનેસે પેહલે બયાન કર દે. ખાનેસે પેહલે દોનોં હાથોંકો ધોના, ખાના શુરૂઅ કરનેસે પેહલે બિસ્મિલ્લાહ પઢ લેના, ખાના અપને સામનેસે ખાના, લુકમા છોટા લેના, ચબા ચબાકર ખાના, ખાના ઔર પેટકો ભરનેમેં ઇહતિયાત બરતના, એક હિસ્સા ખાનેકે લિએ, એક હિસ્સા પાનીકે લિએ ઔર એક હિસ્સા સાંસકી આમદો-રફ્તમેં આસાનીકે લિએ ખાલી છોડ દેના.

ખાના ખાનેકી નશિસ્ત

ખાનેકે લિએ યા તો દોનોં ઘુટને ખડે કરકે બૈઠે યા એક ઘુટના ખડા કર લે યા કા'દ-એ-તશહહુદકી તરહ બૈઠે.

ખાના ખા લેનેકે બાદ દુઆ

અગર કિસી દૂસરેકે દસ્તરખ્વાન પર ખાના ખાએં તો પેહલે બરતન ઉઠવાએં ઔર દસ્તરખ્વાન ઉઠનેકે બાદ યહ દુઆ પઢેં :

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ اَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ-

اَللّٰهُمَّ اَطْعِمْ مَنْ اَطْعَمَنِىْ وَاسْقِ مَنْ سَقَانِىْ ؕ

નશિસ્ત : બૈઠક,

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લઝી અત્અમના વ સકાના વ જઅલના મિનલ મુસ્લિમીન અલ્લાહુમ્મ અત્ઇમ મન અત્અમની વસ્કિ મન સકાની.

અવકાતકી તકસીમ

અપને અવકાતકો ચંદ કામોંમેં ગુઝારનેકા ઈહતિમામ કર લેં : તાલીમ, ગશ્ત, બયાન, નમાઝ, ઝિક્ર, આરામો–સુકૂન.

તાલીમકી દો કિસ્મેં હૈં : તાલીમે ઉમૂમી, તાલીમે ખુસૂસી.

હઝરત મવલાના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ સા. (રહ.) ફરમાતે હૈં :

"દીનકી ઉમૂમી તાલીમો–તરબિયતકા જો તરીકા હમ અપની ઈસ જદ્દોજહદકે ઝરીએ રાઇજ કરના ચાહતે હૈં, વહ વહી તરીકા હૈ જો રસૂલે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ અલ્લમ)કે ઝમાનેમેં રાઈજ થા ઔર ઈસી તર્ઝસે આમ તૌર પર દીન સીખા ઔર સિખાયા જાતા થા."

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં, ઉનકા ગુઝર બાઝારમેં હુવા. વહાં ખડે હોકર ઉન્હોંને ફરમાયા : અય બાઝારવાલો ! તુમ્હેં કિસ ચીઝને આજિઝ કર દિયા હૈ ? લોગોંને કહા : આજિઝી કયા હૈ ? જવાબ દિયા : હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કી મીરાષ તકસીમ હો રહી હૈ ઔર તુમ યહાં બૈઠે હો ! કયૂં નહીં જાતે, તાકે

તુમ્હારા હિસ્સા તુમ પા લેતે ? લોગોંને કહા : મીરાષ કહાં બટ રહી હૈ ? ફરમાયા : મસ્જિદમેં. તો લોગ જલ્દીસે નિકલે ઔર અબૂ હુરયરહ (રદ્વિ.) ઉન્કી વાપસી તક વહીં ખળે રહે. લોગોંને કહાં : અબૂ હુરયરહ (રદ્વિ.)! હમ લોગ મસ્જિદમેં પહુંચે, મસ્જિદકે અંદર ગએ, હમને કોઇ ચીઝ બટતી નહીં દેખી. હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદ્વિ.)ને ફરમાયા : તુમ લોગોંને મસ્જિદમેં કિસીકો નહીં દેખા ? લોગોંને કહા : ઝરૂર દેખા કે લોગ નમાઝ પળ્હ રહે હૈં ઔર કુછ કુર્આન પળ્હનેમેં મશગૂલ હૈં ઔર કુછ લોગ હલાલ–હરામકા મુઝાકરહ કર રહે હૈં. અબૂ હુરયરહ (રદ્વિ.)ને ફરમાયા : યહી તો મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કી મીરાષ હૈ (જો હમારે માલો–મતાઅ ઔર તમામ ચીઝોંસે ઝિયાદા કીમતી હૈ.)

(રવાહૂ તબરાની ફિલ્અવસત)

ફરમાયા : "મુસલમાનોંકો "મા જા–અ બિહિન્નબિય્યુ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ" યા'ની ઇસ્લામકે પૂરી ઇલ્મી વ અમલી નિઝામસે ઉમ્મતકો વાબસ્તા કર દેના, યહ તો હમારા અસ્લ મકસદ હૈ. પેહલે ઉનમેં અલ્લાહ તઆલા ઔર રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કી ઇતાઅત ઔર અહકામે શરીઅતકી પેરવીકા શૌક પેદા કિયા જાએ ઔર ઇસ ચીઝકો ઉન્કી તબીઅતોં પર ગાલિબ કિયા જાએ ઔર ફિર હિકમતો–તદરીજકે સાથ યહ બાત ઉનમેં પેદા કી જાએ કે અલ્લાહ તઆલા ઔર રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ

તદરીજ : ક્રમે ક્રમે–ધીમે ધીમે;

અલયહિ વ સલ્લમ)કી મુહબ્બતકે દીનો-દુન્યા ઔર આખિરતકી કામ્યાબી સમઝને લગેં ઔર જો બાતેં બતાઇ જાએં ઉન્કો અઝમતો-તવકીરસે સુના જાએ ઔર માના જાએ ઔર ઝૌકો-શૌકસે ઉન પર અમલ કિયા જાએ. યહી તરીકા ઝિંદગીયોંકે રુખ બદલનેકા હૈ.”

તાલીમકા અસલ મકસદ યહ હૈ કે ફ઼ઝાઈલકો બ-કષ્રત મા’લૂમ કરકે આ’માલકી મશ્ક કી જાએ.

તાલીમી હલકા

દીની તાલીમકે મકસદકો હાસિલ કરનેકે લિએ સબ સાથી મસ્જિદમેં હલકા બનાકર બેઠ જાએં. અમીરે તાલીમ સબસે પેહલે ઇસ હલકાકે આદાબ બયાન કરે. નિહાયત અદબો-ઈહતિરામકે સાથ સબ સાથી અમીરકે અલ્ફાઝકો સુનેં. અલ્લાહ તબારક વ તઆલાકી અઝમતકા ધ્યાન દિલમેં જમાએં ઔર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી વકઅત ઔર બુઝુર્ગીકા લિહાઝ કરતે હુએ, અલ્લાહ તઆલા ઔર રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કે પાકીઝહ વ બા-બરકત કલામકો સબ સાથી સુનેં. સુનાનેવાલેકો ઝરીઅ-એ-ખૈર સમઝેં ઔર સિફ઼તે ઈહસાન યા’ની દરબારે ઈલાહીમેં અપની હાઝિરીકા યકીન કરકે તાલીમો-તઅલ્લુમમેં મશગૂલ હોં. જિસ કામમેં ઇસ વક્ત મશગૂલિયત હૈ બસ ઉસીમેં તવજ્જુહ કાઇમ રહે ઔર ઈમાનો-યકીન પર અલ્લાહ તઆલાકી તરફ઼સે જિન

ઈન્આમાતકા વા'દા દુન્યા વ આખિરતમેં કિયા ગયા હૈ, ઉન્કો માલૂમ કરકે ઉન્કી તલબમેં લગના ઔર વા'દોં પર યકીનકો મઝબૂત કરના, ઈસી તાલીમકે ઝરીએ હાસિલ હોગા ઔર ઈમાનો-અમલકે તર્ક પર જો વઈદેં આઇ હૈં, વહ ઇસી તાલીમકે ઝરીએ માલૂમ હોંગી. સબ સાથી તાલીમકી ઈસ અહમ્મિયતકો સમઝેં.

મવઝૂઅ

તાલીમકા વહ તર્ઝ ઇખ્તિયાર કરના હૈ, જિસકે ઝરીએ હર શખ્સ અપની ઝરૂરિયાતકે મુતાબિક દીનકી ઝરૂરી બાતોંકો હાસિલ કર સકે. જૈસે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કે ઝમાનામેં સહાબએ કિરામ (રદિ) મસ્જિદે નબવીમેં યા સફરોંકે મૌ'કા પર હાસિલ ફરમાયા કરતે થે, ઔર ફઝાઇલકે ઝરીએ શૌકો-રગબત પેદા કરકે મસાઇલ તક પહોંચકર ઇલ્મો-અમલમેં જોડ પેદા કરના ઔર દૂસરોં તક પહુંચાનેકી મેહનતો-કોશિશમેં અપનેકો શરીક બના લેના.

મુઝાકરહ

ઉમૂમી હલક-એ-તાલીમકી એક સૂરત મુઝાકરહ ભી હૈ. ઇસકી ઇબ્તિદા કલિમ-એ-તય્યિબહકે અલ્ફાઝ, ઉસકે મઅના, ઉસકે મફહૂમ ઔર કલિમ-એ-તય્યિબહકા મુતાલબા સમઝના-સમઝાના યા'ની ઇમાની મુઆહદહકી તજદીદસે

તર્ક : ત્યાગ, ત્યજવું; મવઝૂઅ : વિષય; મુઆહદહ : કૉલ-કરાર-પ્રતિજ્ઞા; તજદીદ : નવરચના-નવીનીકરણ-પુનરાવૃત્તિ

મુઝાકરહકી ઇખ્તિદા હો. ઉસકે બાદ નમાઝકે અલ્ફાઝકી દુરુસ્તી ઔર અલ્ફાઝકો સહીહ તૌર (તજવીદ)સે અદા કરને-કરાનેકા ઇહ્‌તિમામ કિયા જાએ. ઇસમેં ઇખ્તિદા સૂરએ ફાતિહા (અલ્હમ્દુ શરીફ)સે કી જાએ. ફિર કુર્આને મજીદકી એક-દો સૂરતેં ઔર નમાઝમેં પઢી જાનેવાલી ચીઝેં : હમ્દો-સના, સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ, અત્તહિય્યાત, દુઆએ કુનૂત, દુરૂદ શરીફ. દુઆએ ઇસ્તિગફાર વગયરહ નમાઝકી તરતીબકે લિહાઝસે યાદ કરેં ઔર દૂસરે સાથીયોંકો યાદ કરાએં. ઇસકે લિએ દો-દો યા તીન-તીન યા ચાર-ચાર સાથીયોંકે હલકે બના લેં ઔર મુહબ્બતો-શફકતકે સાથ એક દૂસરેકો યાદ કરાએં. અગર કોઈ સાથી ગલત પઢતા હૈ યા ઉસકો બિલ્કુલ યાદ નહીં હૈ તો તમ્બીહ ન કરેં, બલ્કે અમીરકા હક હૈ કે વહ સંજીદગી, મતાનત, ઇકરામ ઔર મુહબ્બતસે સમઝા દે, બતા દે, યાદ કરા દે.

ઇહતિયાત

તાલીમકે દૌરાનમેં કોઈ સાથી તમ્બીહકા રંગ ઇખ્તિયાર ન કરે. ઇસસે તવહીન પેદા હોનેકા ખતરા હૈ, ઇકરામકે ખિલાફ હૈ. ઇસ તાલીમમેં યહ ભી મુમકિન હૈ કે કોઇ સાથી મુખ્તલફ ફીહ મસ્અલા મષલન્ કિરા'તે ફાતિહા ખલ્ફુલ ઇમામ, યા આમીન બિલ્જહ્ર, ઝિયારતે કુબૂર, ઇસાલે સવાબ વગયરહકે બારેમેં કોઇ સવાલ કર લે તો

મુખ્તલફ ફીહ : વિવાદાસ્પદ

અપની લા ઇલ્મીકા એ'તિરાફ કરતે હૂએ કેહ દેં કે ઉલમા, ફુકહા, મુફ્તી, મુજતહિદીન હઝરાતસે દરયાફ્ત કરકે અમલ કરો. હમારી તાલીમકા મકસદ ફઝાઈલ માલૂમ કરકે અમલ કરના હૈ.

તાલીમી ગશ્ત

દીની તાલીમકી અઝમતો-વકઅતકા આમ રિવાજ પેદા કરનેકે લિએ દો-ચાર સાથી અહલે મુહલ્લા યા અહલે બસ્તીકે હઝરાતકો તાલીમી હલકેમેં શરીક હોનેકી નિય્યતસે ગશ્ત કરેં ઔર તાલીમે દીનમેં શિર્કતકી દાવત દેં.

કિતાબી તાલીમ

તાલીમી હલકામેં ફઝાઇલકી કિતાબેં પઢી જાએં. ફઝાઇલે નમાઝ, ફઝાઈલે ઝિક્ર, ફઝાઈલે તબ્લીગ, હિકાયાતે સહાબા ઔર ઉસૂલે તબ્લીગકે મુઝાકરહકે લિએ છે (૬) બાતેં ઔર હર મૌ'કા વ મહલ પર અલ્લાહકા ઝિક્ર યાદ રખનેકે લિએ મસ્નૂન દુઆએં યાદ કરેં-યાદ કરાએં. કમ અઝ કમ ઢાઈ ઘંટે સુબ્હ ઔર ઢાઇ ઘંટે ઝોહરકી નમાઝકે બાદ રોઝાનહ તાલીમ કર લિયા કરેં.

ગશ્ત

અલ્લાહ તબારક વ તઆલાકે દીન (ઈસ્લામ)કી નુસ્રતો-હિમાયતકી નિય્યતસે ઈસ મુબારક અમલકો કરના

હૈ. ઈબ્તિદાએ ઇસ્લામમેં સય્યિદુના મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને બેતલબ લોગોંકે ઘરોં પર જા કર દીનકી દાવત દી. કૂચા-બ-કૂચા, બાઝારોંમેં, મેલોંમેં જા જા કર લોગોંકો અલ્લાહ તઆલાકી બંદગીકી તરફ બુલાયા. દુન્યાવી ઇન્હિમાક ઔર તાગૂતે જિન્નો-ઇન્સસે પરહેઝ કરનેકા જઝબા પૈદા કિયા ઈસકા સાહિબે "અલ બિદાયહ વન્નિહાયહ"ને બડી તફસીલસે લિખા હૈ, જિસકા ખુલાસા બ-તૌરે તમ્સીલ દર્જે ઝૈલ હૈ :

"હુઝૂરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ હમેશા રાત-દિન ઝાહિરી તૌરસે, બાતિની તરીકાસે (ગર્ઝ હર તરહ ઔર હર વક્ત) અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂકી તરફ બુલાતે રહે. ઇસ અમલસે આપકો કોઇ ફેરનેવાલા ન ફેર સકતા થા ઔર ન કોઇ રોકનેવાલા રોક સકતા થા. આપ લોગોંકી મજલિસોં, મજમઓં ઔર મેહફિલોંમેં તશરીફ લે જાતે ઔર હજકે ઝમાનેમેં મિના વગયરહ ઠેરનેકી જગ્હોંમેં દાવત દેતે થે. જો આપસે મિલતા થા—આઝાદ હો યા ગુલામ, ઝઇફ હો યા કવી, માલદાર હો યા તંગદસ્ત તમામ-મખ્લૂક ઇસ મુઆમલામેં યકસાં થી ઔર આપ પર ઔર આપકી તાબે'દારી કરનેવાલોં પર ઔર આપકે કમઝોર સાથીયોં પર મુશરિકીને કુરૈશમેસે કવી ઔર સખ્ત લોગ મુસલ્લત કિએ જાતે થે, જો હુઝૂરે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કો ઝુબાની અઝિય્યત ઔર ફે'લી ના-ઝયબા

ઇન્હામાક : મશગૂલી-વ્યસ્તતા; તાગૂત : શયતાન-નાફરમાન; બ-તૌરે તમ્સીલ : દૃષ્ટાંત રૂપે;

હરકતોંસે તકલીફ પહુંચાતે ઔર સબમેં ઝિયાદા તકલીફ પહુંચાનેવાલા (શખ્સ) આપકા ચચા અબૂ લહબ ઔર ઉસકી બીવી ઉમ્મે જમીલ થી.”

ઈસ અમલે ગશ્તકે ઝરીએ રસૂલે પાક (સલ.)કી દીની મેહનતવાલી શકલ તક પહુંચના હૈ ઔર દીને ઈસ્લામકી નુસ્રતો-મદદકે ઝરીએ અલ્લાહ તઆલાકી રઝા ઔર આખિરતકા અજરો-સવાબ હાસિલ કરનેકે લિએ અલ્લાહ તઆલાકે ઈસ હુકમકી તા’મીલ કરની હૈ :

“યા અય્યુહલ્લઝી-ન આમનૂ કૂનૂ અન્સારલ્લાહિ કમા કા-લ ઈસબ્નુ મરય-મ લિલ હવારિય્યી-ન મન અન્સારી ઈલલ્લાહ.”

(તર્જુમા) : અય ઈમાનવાલો ! હો જાઓ અલ્લાહકે (દીનકે) મદદગાર, જૈસે કહા ઈસા મરયમકે બેટેને અપને શાગિર્દોંસે : કૌન હૈ જો મદદ કરે મેરી અલ્લાહકી રાહમેં ?

ઇસ આયતે શરીફામેં ઈમાનદારોંસે યહ મુતાલબા કિયા ગયા હૈ કે વહ અલ્લાહ તઆલાકી મદદ કરેં યા’ની અલ્લાહ તઆલાકે અહકામાત ઔર હુકમોંકે ફૈલને-ફૈલાનેકા ઝરીઆ બન જાએં. દીન સિર્ફ રસ્મી ઈકરાર નહીં, બલ્કે એક હકીકત હૈ. વહ હકીકત ખુદાપરસ્તી ઔર અબ્દિયતકી શાન અપને અંદર પૈદા કરનેસે હાસિલ હોગી, ઔર અલ્લાહ તઆલાકે તમામ વા’દે ઉસી વક્ત પૂરે હોંગે, જબ બંદગીકા ઈકરાર કર લેનેકે બાદ અમલે સાલેહ કરકે સુબૂત પેશ કર દિયા જાએ.

રવાનગી

ગશ્ત શુરૂઅ કરનેસે પેહલે દો રકઅત નમાઝ અદા કરનેકે બાદ અમીરે જમાઅત અપને સાથીયોંમેંસે કિસી એકકો "મુતકલ્લિમ" મુકર્રર કર દે ઔર એક-દો સાથીયોંકો મસ્જિદમેં બેઠકર ઝિક્રકે લિએ મુતઅય્યન કર દે. ઇસ ઝિક્રમેં તસ્બીહાતકા પઢના, ફઝાઇલકી કિતાબ પઢકર દૂસરોંકો સુનાના યા મસ્જિદમેં આનેવાલે હઝરાતકો દીની જદ્દો-જહદ ઔર અપની ઇસ્લાહકે લિએ આમાદહ કરના, નમાઝોંકે કાઇમ કરનેકી કોશિશ કરના-સબ કુછ શામિલ હૈ. ચલનેસે પેહલે અમીરે જમાઅત ઇજતિમાઇ દુઆ કરા દે. હઝરત શાહ મવલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ સા. (રહ.) ફરમાતે હૈં :

"ઇસ રાહમેં કામ કરનેકી સહીહ તરતીબ યૂં હૈ કે જબ કોઇ કદમ ઉઠાના હો, મષલન્ ખૂદ તબ્લીગકે લિએ જાના હો યા તબ્લીગી કાફલાકો કહીં ભેજના હો યા શુરૂફ વ શુબ્હાતવાલે કિસી શખ્સકો મુત્મઇન કરનેકે લિએ ઉસસે મુખાતિબ હોનેકા ઇરાદા હો તો-સબસે પેહલે અપની ના-અહલિય્યત, બે-બસી, વસાઇલો-અસ્બાબસે તહી-દસ્તી ઔર કમ-માઇગીકા તસવ્વુર કરકે અલ્લાહ તઆલાકો હાઝિરો-નાઝિર ઔર કાદિરે મુત્લક યકીન કરતે

ના-અહલિય્યત : અપાત્રતા; **બે-બસી :** વિવશતા; **કમ માઇગી :** સાધન વિહિનતા;

હૂએ પૂરે ઇલ્હાહ ઔર ઝારીકે સાથ ઉસસે અર્ઝ કરેં-
અય ખુદા ! તૂને બારહા બગૈર અસ્બાબકે, મહઝ (અપની)
કુદરતે કામિલહસે બડે બડે કામ કર દીએ-

ઇલાહી ! બની ઇસરાઇલકે લિએ તૂને અપને ફઝલો-
કરમ ઔર કુદરતસે સમંદરમેં ખુશ્ક રાસ્તા બના દિયા થા,
હઝરત ઇબ્રાહીમ અલયહિસ્સલામકે લિએ તૂને અપની
રહમત ઔર કુદરતસે આગકો ઠંડક ઔર સલામતી બના
દિયા થા ઔર અય અલ્લાહ ! તૂને અપની હકીર હકીર
મખ્લૂકસે બડે બડે કામ લિએ હૈં. અબાબીલસે તૂને અબ્રહાકે
હાથીયોંવાલે લશ્કરકો શિકસ્ત દિલવાઇ ઔર અપને ઘરકી
હિફાઝત કરાઈ—

અરબકે ઊંટ ચરાનેવાલે ઉમ્મિયોંસે તૂને અપને દીનકો
સારી દુન્યામેં ચમકાયા ઔર કયસરો-કિસ્રાકી સલ્તનતોંકે
ટુકડે ટુકડે કરા દિયા. બસ, અય અલ્લાહ ! ઉસી અપની
સુન્નતે કદીમહકે મુતાબિક મુઝ નિકમ્મે, ના-કારહ વ
આજિઝો-બેબસ બંદેસે ભી કામ લે લે ઔર મેં તેરે દીનકી
નુસરતકા ઇરાદા રખતા હૂં. ઇસકે લિએ જો તરીકા તેરે
નઝદીક બેહતર ઔર પસંદીદહ હો, મેરી રહનુમાઈ ઉસીકી
તરફ ફરમા."

અલ્લાહ તઆલાસે યહ દુઆ માંગ લેનેકે બાદ પૂરી
જમાઅત ઝિક્ર કરતી હૂઈ અમીરે ગશ્તકે સાથ કિસી
મકામી શખ્સકી રહનુમાઇમેં રવાના હોની ચાહિએ. સિર્ફ
અલ્લાહ તઆલાકી નુસ્રતો-કુદરતકો અસ્લ સમઝે ઔર

ઇલ્હાહ : કાકલૂદી-રુદન

અપની કોશિશકો શર્ત કરાર દે. ગશ્તકે વક્ત ઝિક્રે ઇલાહીમેં પૂરી તવજ્જુહકે સાથ અપને બાતિનકા રુખ અલ્લાહ તઆલાકી તરફ કાઇમ કરે.

સોયમ કલિમહ :

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ
اَكْبَرُ ؕ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ ؕ

સુબ્હાનલ્લાહિ વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ વલા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર, વલા હવ્લ વલા કુવ્વ-ત ઇલ્લા બિલ્લાહિલ અલિય્યિલ અઝીમ.

ચા ચોથા કલિમહ :

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ
وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِيْ وَيُمِيْتُ وَهُوَ حَيٌّ لَّا يَمُوْتُ
بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહુ વહ્દહૂ લા શરી-ક લહૂ, લહુલ મુલ્કુ વ લહુલ હમ્દુ, યુહ્યી વ યુમીતુ, વ હુ-વ હય્યુન લા યમૂતુ બિયદિહિલ ખયરુ વ હુ-વ અલા કુલ્લિ શયઇન કદીર.

યા કલિમ-એ-તય્યિબહ :

لَآ اِلٰـهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ ؕ -

લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહુ મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ
પઢહ લે. અગર યહ સોયમ ઔર ચહારુમ કલિમહ યાદ ન હો (તો કલિમ-એ-તય્યિબહ પઢહ લે). બહર કૈફ઼ ઝિક્રુલ્લાહી ધીમી ધીમી આવાઝસે કરતે હૂએ સબ સાથી રવાના હોં ઔર સિર્ફ઼ મુતકલ્લિમ હી સલામો-કલામ, મુસાફ઼હા કરે.

મકસદ યા મવઝુએ ગશ્ત

મકસદ યા મવઝૂએ ગશ્તકી વઝાહત ગશ્ત શુરૂઅ કરનેસે પેહલે અમીરે જમાઅતકો કર દેની ચાહિએ ઔર સાથ હી ગશ્તકે આદાબ બયાન કરના ભી ઝરૂરી હૈ. ગશ્તકા મવઝૂઅ યહ હૈ કે અલ્લાહ તઆલાકી રાહમેં નિકલકર દીનકો ઝિંદા કરનેકે લિએ દાવતે દીન ઔર એ'લાએ કલિમતુલ્લાહકી ખાતિર નફ઼સકો મુસીબત પર સબ્ર કરનેકી મશ્ક હો જાએ ઔર અલ્લાહ તઆલાકી રઝામંદી હાસિલ કરનેમેં દૂસરોંકી તલ્ખ ઔર ના-ઝેબા બાતેં બરદાશ્ત કરનેકી આદત હો જાએ.

એ'લાએ કલિમતુલ્લાહ : અલ્લાહના કલિમહને સર્વોપરી કરવો; **ના-ઝયબા :** અશોભાસ્પદ;

દીનકી જદ્દોજહદમેં મુખ્લિસીન ઔર સાદિકીનકા હિસ્સા બસ, અલ્લાહ તઆલા વ રસૂલ (સલ.) ઔર ઉન્કી રઝાકા હુસૂલ હોતા હૈ. યહ નિકલના સિર્ફ અલ્લાહ તઆલાકે લિએ હો ઔર અલ્લાહકે વા'દોં પર પૂરા પૂરા યકીન હો. (યહ યકીન) અલ્લાહ તઆલાકી શાન ઔર ઉસકી કુદરતકે મુતાબિક હોના ચાહિએ.

અપને નફસકી ઇસ્લાહો–તરબિયતકા લિહાઝ કરતે હૂએ, દીનકી નુસ્રતો–મદદકી નિય્યત કરકે રવાના હોં. ધ્યાન અલ્લાહ તઆલાકી તરફ હો ઔર ધીમી ધીમી આવાઝકે સાથ અલ્લાહ તઆલાકા ઝિક્ર ઝુબાન પર જારી હો. જિસસે મુલાકાત હો, સિર્ફ મુતકલ્લિમ (ઉસકો) સલામ કરે.

મુતકલ્લિમ હી જમાઅતકા મુખ્તસર તઆરુફ ઔર અપની આમદકા મકસદ બયાન કરે ઔર દુન્યાકી ઇન્હિમાકસે દીનકા નુકસાન ઔર દીનકે ઇહયાકે લિએ જદ્દોજહદકી ઝરૂરત ઔર મવજૂદહ ઉમૂમી બદ દીનીકી ખરાબિયાં બયાન કરકે મસ્જિદમેં જમા હોનેકી દાવત દેં.

હિદાયત

ગશ્તમેં મુખ્તલિફ વઝઅ–કતઅકે મુસલમાન મિલતે હૈં. ઉન્કી ઝાહિરી શકલો–સૂરતસે મુતઅષ્ષિર હોકર ઉન પર કુફ્ર–ફિસ્કકા ફત્વા ન લગાએં; બલ્કે ઉન્કો રુશ્દો–હિદાયત, ઈમાન બિલ્લાહ ઔર ઇત્તિબાએ રસૂલુલ્લાહ

ઇહયા : નવજીવન–પુનરુત્થાન; વઝઅ–કતઅ : રહેણી–કરણી–ચાલચલગત

(સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)સે કરીબ હો જાનેકી દાવત દેં ઔર અમલે સાલિહકી રગબત ઉસમેં પૈદા હોનેકી કોશિશ કરેં. ઈસ અમલસે વહ ખૂદ-બ-ખૂદ પક્કા-સચ્ચા મુસલમાન બન જાએગા. ઈસકી મિષાલ યૂં સમઝો :

એક બચ્ચા બિસ્તર પર પડા હુઆ પેશાબ-પાખાના કર રહા હૈ ઔર ઉસકે કપડે ખરાબ ઔર બદન ભી ગંદગીસે ખરાબ હો રહા હૈ. જબ માં-બાપ બચ્ચેકો ઇસ હાલમેં દેખતે હૈં તો કયા અમલ કરતે હૈં ? અચ્છી તરહ નહલા-ધુલાકર કપડે બદલ દેતે હૈં, બિસ્તરકો સાફ કર દેતે હૈં. ફિર ઉસ બચ્ચેકો ગલેસે લગાકર પ્યાર કરતે હૈં ઔર ચમકારતે હૈં. બસ, યહી અમલ ઐસે મૌ'કા પર હમારા હોના ચાહિએ.

હર મિલનેવાલે શખ્સકો યા તો મસ્જિદમેં ભેજ દેં યા અપને સાથ ગશ્તમેં શરીક રખ્ખેં ઔર જમાઅતકી નમાઝ શુરૂઅ હોનેસે પેહલે પેહલે મસ્જિદમેં આ જાએં ઔર ઈતને પેહલે આ જાએં કે વુઝૂ ઔર સુન્નતોંસે ફરાગતકે બાદ જમાઅતકે સાથ નમાઝ અદા હો.

એ'લાન વ બયાન

અમીરે જમાઅત એ'લાનો-બયાનકે લિએ પેહલેસે કિસીકો મુતઅય્યન કર દે યા ખૂદ કરે. જમાઅતકા સલામ ફિરનેકે બાદ ફૌરન્ કેહ દેં કે દીનકે મુતઅલ્લિક કુછ ઝરૂરી બાતેં હોગી, સબ હઝરાત નમાઝકે બાદ રુક જાએં.

સુન્નતે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)

હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાતે હૈં, મૈંને જનાબ મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)સે ઉન્કી સુન્નત[1] કે મુતઅલ્લિક દરયાફ્ત કિયા તો ફરમાયા : અલ્લાહકી મઅરિફત મેરા રા'સૂલ માલ હૈ ઔર અકલ[2] મેરે દીનકી અસ્લ હૈ ઔર મુહબ્બત મેરી બુન્યાદ હૈ ઔર શૌક મેરી સવારી હૈ ઔર અલ્લાહકા ઝિક્ર મેરા અનીસ હૈ ઔર એ'તિમાદ મેરા ખઝાના હૈ ઔર ગમો-અંદોહ મેરા સાથી હૈ ઔર ઈલ્મ મેરા હથ્યાર હૈ ઔર સબ્ર મેરા લિબાસ હૈ ઔર રઝા મેરા માલે ગનીમત હૈ ઔર ઈજ્ઝ મેરા ફખ્ર હૈ ઔર ઝુહદ[3] મેરા પેશહ હૈ

---

[1]સુન્નત યા'ની હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા તરીક-એ-અમલ.

[2]અકલસે મુરાદ ફિત્રતે ઈન્સાની હૈં, અકલસે મુરાદ ફહમ યા શુઉર વ સમઝ નહીં, જૈસા કે આજકલ હર કસો-ના કસ દીની મુઆમલાતકી ઈફહામો-તફહીમમેં અપની સમઝકો દીની ફહમકા મબ્દા બનાતા હૈં.

[3]ઝુહદ : અપની તવજ્જુહકો તમામ અશ્યાઅ, અસબાબો-વસાઈલે મા સિવલ્લાહસે હટાકર પૂરે ઈહતિમામકે સાથ અલ્લાહકી તરફ તવજ્જુહ કર લેના. (રહમતુલ લિલ આલમીન, અઝ કાઝી સુલયમાન સલમાન મન્સૂરપૂરી, જિ. ૩)

રા'સુલ માલ : મૂળ પૂંજી; અનીસ : હમદમ—મિત્ર; ફિત્રતે ઇન્સાની : માનવપ્રકૃતિ; ઇફહામ વ તફહીમ : સમજવું-સમજાવવું; મબ્દા : આરંભસ્થળ

ઔર યકીન મેરા ખોરાક હૈ ઔર સચ્ચાઈ મેરા સાથી હૈ ઔર ઇતાઅત મેરા બચાઉ હૈ ઔર જિહાદ મેરા ખુલ્ક હૈ ઔર મેરી આંખોંકી ઠંડક નમાઝમેં હૈ.

તબ્લીગી મજલિસોં યા ઇજતિમાઅમેં બયાનો—તકરીર

આપને ઉમૂમી યા ખુસૂસી ગશ્તકે ઝરીએ લોગોંકો જબ મસ્જિદમેં જમા કર લિયા યા ઉમૂમી એ'લાનકે ઝરીએ કિસી જગા ઇકઠ્ઠા કર લિયા તો અબ આપ તફ્સીલકે સાથ લોગોંકે સામને દીનકી નુસ્રતો—હિમાયત કરનેકે લિએ અપને મુતાલબાત પેશ કર દીજિએ.

અપને મુતાલબાત પેશ કરનેસે પેહલે લોગોંકો ઇસ બાતકે લિએ આમાદહ કરના હૈ કે લોગ આપકે મુતાલબાતકો હક માન લેનેકે બાદ આપકી બાત પર અમલકે લિએ આમાદહ ઔર તૈયાર હો જાએં ઔર અમલ કરકે દિખા દેં.

આપકે બયાનકે લિએ યહ છે (૬)[1] બાતેં મુસ્તકિલ છે (૬) ઉન્વાનાત હૈં. ઉન્હીકો અગર ઉમદા તરીકેસે બયાન કર દિયા ગયા તો આપકા મકસદ તશ્કીલકે ઝરીએ પૂરા હો જાએગા.

ઇસ સિલસિલેમેં સબસે પેહલે યહ સમઝ લીજિએ :

---

[1] કલિમહ, નમાઝ, ઈલ્મો-ઝિક, ઇકરામે મુસ્લિમ, ખુલૂસે નિય્યત, તફરીગે વકત.

(૧) કયા કેહના હૈ, (૨) કિસ તરહ ઔર કયૂંકર કેહના હૈ, (૩) કયૂં કેહના હૈ.

(૧) કેહના યહ હૈ : યા અય્યુહલ્લઝી-ન આમનૂ કૂનૂ અન્સારલ્લાહિ........

(૨) ઉસ તરહ કેહના હૈ, જિસ તરહ રસૂલે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને તરગીબો-તરહીબકે ઝરીએ ઉમ્મતકો અલ્લાહ તઆલા ઔર રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કી ઈતાઅત વ ફરમાંબરદારી પર આમાદહ કિયા ઔર હિકમતો-મવઇઝતસે અઝાબે આખિરતસે બચનેકી તદબીર બતા દી ઔર ખિતાબકા ભી વહ ઢંગ ઈખ્તિયાર કરના હૈ જિસકા નમૂના રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કે કલામમેં મવજૂદ હૈ.

(૩) કયૂં કેહના હૈ ?—ઇસ લિએ કેહના હૈ કે અલ્લાહ તબારક વ તઆલાને હમકો "વજઅલનાકુમ ઉમ્મતંવ્વસતન" ઔર "કુન્તુમ ખયર ઉમ્મતિન...." ફરમાકર હમારી ઝિમ્મેદારીસે હમકો આગાહ ફરમા દિયા હૈ ઔર ઇસ ઝિમ્મેદારીસે હઝરત મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કી ઉમ્મતકા કોઈ ફર્દ શરઇ ઉઝરકે બગૈર મુસ્તષ્ના કરાર નહીં દિયા જા સકતા.

આજ ઉમ્મતે મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)

તરગીબ : પ્રેરણા આપવી; તરહીબ : ડરાવવું-ધમકાવવું; મવઇઝત : ઉપદેશ-શિખામણ; મુસ્તષ્ના : અલિપ્ત.

એક મુહલિક મુતઅદ્દી મર્ઝકા શિકાર હો ગઇ હૈ ઈસ્લામ, ઈમાન, અલ્લાહકી બંદગી, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઈત્તિબાઅ, આખિરતકા ફિક્ર ઔર અઝાબે આખિરતસે બચનેકી તદબીર ઔર ઇસી કિસ્મકી ઇન્સાની ફલાહો બહબૂદસે મુતઅલ્લિક બાતેં મહઝ અલ્ફાઝકી હદ તક તો મહફૂઝ હો ગઈ ઔર રસ્મી એ'તિબારસે હર જગા નઝર આતી હૈં, મગર હકીકતન્ મવજૂદ હોનેકે લિહાઝસે ફૈસ્લા મુશ્કિલ હૈ. આ'માલે સાલિહા પર અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે જો વા'દે કિએ જા ચુકે, આજ ઉન્કે અષરાત નઝર નહીં આતે. વા'દ-એ-ઈલાહીકે અલ્ફાઝમેં ઈફાએ વા'દા અમલે સાલિહકે વુજૂદ પર મવકૂફ હૈ :

> "તુમમેંસે જો લોગ ઇમાન લાએં ઔર નેક અમલ કરેં, અલ્લાહ તઆલા વા'દા ફરમાતા હૈ કે ઉન્કો ઝમીનકી હુકૂમત અતા ફરમાએગા, જૈસા કે ઉનસે પેહલે લોગોંકો હુકૂમત અતા કી થી ઔર જિસ દીન ઉન્કે લિએ પસંદ કિયા હૈ, ઉસકો ઉન્કે લિએ કુવ્વત દેગા ઔર ઉન્કો ઇસ ખૌફકે બાદ અમનસે બદલ દેગા, બ-શર્તે કે મેરી બંદગી કરતે રહેં ઔર મેરે સાથ કિસીકો શરીક ન કરેં." (સૂ. નૂર-૫૫)

અબ ગૌરો-ફિક્રકી બાત યહ હૈ કે અગર હમ ઉસ હકીકી ઇસ્લામો-ઈમાન ઔર અમલે સાલિહસે દૂર હૈં,

---

મુહલિક : વિનાશકારી; મુતઅદ્દી : ચેપી;

જો અલ્લાહ ઔર રસૂલ (સલ.)કે યહાં મકબૂલ વ મત્લૂબ હૈ ઔર જિસકે વુજૂદો-કિયામ પર હમારી દીનો-દુન્યાકી ફલાહો-બહબૂદી મુન્હસિર હૈ તો કયા ઝરીઆ ઔર કૌન સા સબબ ઐસા ઇખ્તિયાર કિયા જાએ, જિસસે વહ ખોઈ હૂઇ નેઅમત, ઇઝઝતો-હશમત વાપસ આએ કે હમ દુન્યાકે ઉન મુઅઝ્ઝઝ-તરીન ઇન્સાનોંમેં શુમાર હોં, જિન પર અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે રહમતેં, બરકતેં ઔર મદદેં ઉતરતી થીં.

જબ આપ ગૌરો-ફિક્રસે કિસી ઐસે સબબકો તલાશ કરેંગે, જો હમારી મવજૂદહ પસ્તીકો બદલકર ઇઝઝતો-ઇકરામકે લાઇક બના દે તો વહ સબબ યા ઝરીઆ અલ્લાહ તઆલાકે દીનકી નુસ્રતો-મદદ હૈ, જિસકે ઝરીએ હમ અપને હાલકો બદલ સકતે હૈં. રસૂલે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ફરમાયા હૈ :

> “હઝરત અનસ (રઝિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ઇરશાદ ફરમાયા : હમેશા કલિમ-એ લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ અપને કેહનેવાલેકો નફા દેતા હૈ ઔર ઉસસે અઝાબ વ બલાકો દૂર કરતા હૈ, જબ તક ઉસકે હુકૂકસે બેપરવાઇ ન બરતી જાએ. સહાબા (રઝિ.)ને કહા : યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) હુકૂકસે બેપરવાઇ કયા હૈ ? ઇરશાદ ફરમાયા :

મુન્હસિર : અવલંબિત-મવકૂફ; હશમત : મહાનતા-દબદબો.

અલ્લાહ તઆલાકી નાફ઼રમાની ખુલે તૌરસે હો. ઉસસે ન મના કિયા જાએ ઔર ન બદલા જાએ."

ઇસસે માલૂમ હુવા કે આજ ઉમ્મતે મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) જિન મસાઇબો–આલામ ઔર ઝિલ્લતો–ખ્વારીમેં મુબ્તલા હૈ, ઉસકા ઇલાજ અલ્લાહ તઆલાકે દીનકી નુસ્રતો–મદદકે લિએ અપને માલ ઔર અપની જાનકો લગા દેના હી કામ્યાબીકા એક રાસ્તા હૈ.

અલ્લાહ તઆલાને ઇસ કાઇનાતકો ઇન્સાનકા ખાદિમ ઇસ લિએ બનાયા કે ઇન્સાન અલ્લાહકા કામ કરે. ઉસકી બંદગી, ઉસકી ઇતાઅતો–ફ઼રમાંબરદારીમેં લગા રહે. જબ હમને અપના ફ઼રીઝા છોડ દિયા તો ઝમીનો–આસ્માન ઔર ઉનસે હાસિલ હોનેવાલે મનાફ઼િઅ ઔર ફ઼વાઇદકા ઢંગ ભી બદલ ગયા.

અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂકે વા'દોં પર યક઼ીન નહીં રહા. હમને ઉસકી મવઊદ નેઅમતોંકો અપને ઇદ્‌મો–ફ઼હમકે મુતાબિક, ઇસ દુન્યાકે અપને મુશાહદે ઔર તજરુબેકે મુવાફ઼િક અપની ઉમ્મીદોંકો કહીં બઢા લિયા હૈ ઔર કહીં ઘટા લિયા હૈ. અલ્લાહ રબ્બુલ ઇઝ્ઝતકી ઝાતકો ન જાના.

આલામ : યાતનાઓ; મવઊદ : જેનો વાયદો કરાયો હોય; મુશાહદહ : પ્રત્યક્ષ દર્શન–જાત અનુભવ;

તશ્કીલ

અપને બુરે હાલાત હમારે સામને હૈં. ઈન્કો બદલનેકે લિએ ઔર અપને નફ્સકી ઈસ્લાહો-તરબિયતકે પેશે નઝર, અલ્લાહ તઆલાકી મઅરિફ્ત હાસિલ હોનેકે ઇરાદેસે અગર હમ હિજરતો-સફર ઈખ્તિયાર કરેં તો યહ અમલ યકીનન્ અલ્લાહ તઆલાકી રહમતકો હમારી તરફ મુતવજ્જેહ કર દેગા. રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઈરશાદ હૈ :

> "હઝરત અબૂ અય્યૂબ (રઝિ.) ફરમાતે હૈં, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઈરશાદ હૈ કે ખુદાકે રાસ્તેમેં એક સુબ્હ યા એક શામ બેહતર હૈ, ઉસ તમામ (આલમ)સે, જિસ પર સૂરજ નિકલતા હૈ (રોશન કરતા હૈ) યા ગુરૂબ હોતા હૈ (વહ સુબ્હો-શામ અલ્લાહ તઆલાકે રાસ્તેકી મુબારક હૈ)".
>
> [મુસ્લિમ-નસાઈ]

ઈસ તરહ પર અહ્લે મજલિસકો સમઝા દેનેકે બાદ અબ "તશ્કીલ" વહ આખિરી મરહલા હૈ, જિસમેં કામ્યાબી હાસિલ કરનેકી ગર્ઝસે તબ્લીગે દીનકા કામ ઇજતિમાઈ બુન્યાદી શકલોં પર મુરત્તબ કિયા ગયા હૈ. ઇસ મકસદકે પેશે નઝર સબ સાથી મુત્તહિદહ કોશિશ કરેં. એક એકસે બાત કરેં. ચિલ્લે ઔર તીન ચિલ્લોંકે લિએ વકત ફારિગ કરનેકી અહમ્મિયત વઝાહતકે સાથ બતાએં.

હઝરત મવલાના શાહ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ સા. (રહ.) ફરમાતે હૈં :

"લોગોંકો જબ ઈસ તબ્લીગી કામકે લિએ આમાદહ કરના હો તો વઝાહતકે સાથ ઇસ કામમેં લગનેકે મકાદ ઔર ઉસકે ઉખરવી અજરો-સવાબકો ખૂબ તફસીલસે ઉનકો બતાઓ. (ઔર ઈસ તરહ બયાન કરનેકી કોશિશ કરો કે થોડી દેરકે લિએ જન્નતકા કુછ સમાં ઉનકી આંખોંકે સામને આ જાએ. જૈસા કે કુર્આને મજીદમેં હૈ.) ઇસકે બાદ ઈન્શાઅલ્લાહ ઉનકે લિએ યહ આસાન હોગા કે ઈસ કામમેં મશગૂલ હોનેકે લિએ થોડે-બહુત દુન્યાવી કામોંકે હરજ ઔર નુકસાનકા ઉન્હેં જો અંદેશા હોગા, ઉસકો નઝરમેં ન લાએંગે."

જો લોગ ઈસ કામકો કરનેકે લિએ તય્યાર હો જાએં, ઉનકી એક જમાઅત બનાકર ઉનમેંસે એક શખ્સકો ઉનકા અમીર મુકર્રર કર દિયા જાએ ઔર અપની નિગરાનીમેં મુકર્રરહ છે (૬) ઉસૂલકે મુતાબિક કામ કરનેકે લિએ બાહર રવાના કર દિયા જાએ.

ઈસીકે સાથ એક જમાઅત મકામી તૌર પર કામ કરનેકે લિએ બના દી જાએ, જો અપને મકામ પર રહતે હૂએ રોઝાનહકી તાલીમ, હફ્તામેં દો ગશ્ત-એક ગશ્ત અપને મુહલ્લેમેં, એક ગશ્ત દૂસરે મુહલ્લેમેં જા કર કિયા કરે. હફ્તાવાર ઇજ્તિમાઅ કિસી એક મસ્જિદમેં હુવા કરે ઔર વહીં શબ-ગુઝારી હો.

તબ્લીગકે આદાબ

યહ કામ અલ્લાહ તઆલાકી એક અહમ ઇબાદત હૈ ઔર અમ્બિયાએ કિરામ (અલયહિમુસ્સલાતુ વસ્સલામ)કી નયાબત હૈ. કામ જિસ કદર બળા હોતા હૈ, ઉસી કદર ઇહતિમામ ઔર આદાબ ચાહતા હૈ. ઇસ કામસે મકસદ અપને નફસકી વહ ઇસ્લાહો-તરબિયત હૈ, જિસકે ઝરીએ અખ્લાકે હસનહસે ઉલ્ફત ઔર સય્યિઆતસે નફરત કરના હમ સબકો આ જાએ ઔર બંદગીકા ઇઝહાર ઔર અલ્લાહ તઆલાકી રઝાજોઇ મશ્ગલ-એ-હયાત હો, જિસકો હમ અપની તિજારત, ઝરાઅત, મુલાઝમત ઔર હર નકલો-હરકતમેં કિયામતકે દિન નજાતકે લિએ બ-તૌરે સુબૂત પેશ કરકે હઝરત મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કી શફાઅત ઔર અલ્લાહ તઆલાકી રહમતકે મુસ્તહિક બન જાએં, લિહાઝા મુન્દરજએ ઝૈલ ઉમૂરકો અચ્છી તરહ ઝહન-નશીન કર લેં :

(૧) અપના તમામ ખર્ચ-ખાને, પીને, કિરાયા વગયરહકા ખૂદ બરદાશ્ત કરેં. અગર ગુન્જાઇશ હો તો અપને નાદાર સાથીયોં પર ભી ખર્ચ કરેં.

(૨) ઇસ મુકદ્દસ કામ કરનેવાલે અપને સાથીયોંકી ખિદમત-ગુઝારી ઔર હિમ્મત-અફઝાઇકો અપને લિએ સઆદત સમઝેં ઔર કિસીકે અદબો-ઇહતિરામમેં કમી ન આને દે.

(૩) આમ મુસલમાનોંકે સાથ નિહાયત તવાઝુઅ વ

ઈન્કિસારીકા બરતાવ રખ્ખેં. ગુફ્તગૂમેં લેહજા નરમ હો. ખૂશામદકા પેહલૂ ઇખ્તિયાર કરેં. કિસી મુસલમ.નકો હકારત ઔર નફરતકી નિગાહસે ન દેખેં. ખુસૂસન્ ઉલમાએ દીનકી ઇઝઝતો–અઝમતમેં કોતાહી ન કરેં. જિસ તરહ હમ પર કુર્આન ઔર હદીસકી ઈઝઝતો–હુર્મત વાજિબ હૈ, ઇસી તરહ ઉન હસ્તીયોંકા ઈહતિરામ ભી ઝરૂરી હૈ, જિન્કો અલ્લાહ તઆલાને ઈન ઉલૂમસે સરફરાઝ ફરમાયા હૈ.

(૪) અપને ફુરસતકે અવકાત તિલાવતે કુર્આન ઔર ઝિક્રે ખુદાકી કષ્રતમેં લગાએં :

> "હઝરત સહલ ઇબ્ને મઆઝ (રદિ.) અપને વાલિદસે રિવાયત કરતે હૈં, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ઇરશાદ ફરમાયા : જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલાકે રાસ્તેમેં નિકલકર એક હઝાર આયાત તિલાવત કરેગા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો અમ્બિયા, સિદ્દીકીન, શુહદા ઔર સાલિહીનમેં લિખ દેગા." (હાકિમ)

(૫) તબ્લીગો–દાવતકે વક્ત ખાસ તૌર પર અપને બાતિનકા રુખ અલ્લાહ તઆલાકી તરફ રખના ચાહિએ, ન કે મુખાતબીનકી તરફ. ઉસ વક્ત હમારા યહ ધ્યાન હોના ચાહિએ કે હમ અપને કિસી કામ ઔર અપની ઝાતી રાયસે નહીં, બલ્કે અલ્લાહ તઆલાકે હુકમો–ફરમાનકી બજા–

બાતિન : અંતરાત્મા–હૃદય; **મુખાતબીન** : સંબોધિતો–શ્રોતાગણ

આવરીકે લિએ નિકલે હૈં. મુખાતબ લોગોંકે દિલ ઔર દિલકે ઇરાદોંકી તબ્દીલી અલ્લાહ તઆલાકે કબ્ઝ-એ-કુદરતમેં હૈ. જબ યહ ધ્યાન હોગા તો ઇન્શાઅલ્લાહ મુખાતબીનકે ગલત બરતાવસે ન ગુસ્સા આએગા, ન હિમ્મત ટૂટેગી.

(૬) ખૂદ કામ કરનેકે અલાવા ઝિયાદા તવજ્જુહ ઔર મેહનત દૂસરોંકો ઇસ કામમેં લગાને ઔર ઉન્હેં કામ સિખાનેમેં કરની ચાહિએ. દાવત ઇલલ ખૈર ઔર દલાલત ઇલલ ખૈર પર અજરો-સવાબકે જો વા'દે અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે કિએ ગએ હૈં, ઉન પર યકીન કરતે હૂએ ઔર ઇસીકો અપની તરક્કી ઔર તકર્રુબે ઇલાહીકા ઝરીઆ સમઝતે હૂએ ઇસ કામમેં વક્ત લગાયા જાએ.

(૭) બહષ વ મુબાહષહ, મુખ્તલફ ફીહ મસ્અલોં પર ગુફ્તગૂ કરના કત્અન્ જાઇઝ ન સમઝે.

તબ્લીગી સફરકે આ'માલ

★ નવાફિલ ★ અઝકાર
★ દુરૂદ શરીફ ★ ઇસ્તિગફાર

ઇસ કામકી સાખ્ત ઔર બુન્યાદમેં રસૂલે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઇત્તિબાઅ ઔર આપકે ઝમાનેકે તર્ઝકી મુશાબહત બહુત ઝિયાદા હૈ. ઇસ લિએ

દાવત ઇલલ ખૈર : ભલાઈ પ્રતિ આમંત્રણ આપવું;
દલાલત ઇલલ ખૈર : ભલાઇનું માર્ગદર્શન આપવું

દા'વતે દીન, ગશ્ત, તાલીમ ઔર નમાઝકો દુરૂસ્ત કરનેકે લિએ નવાફિલકી અદાયગી, અઝકારકી કષ્રત, દુરૂદ શરીફકી પાબંદી ઔર હુકૂકુલ્લાહકે કમા હક્કહૂ ન અદા હોને પર નદામતકે ઇઝહારકે લિએ ઈસ્તિગફારકો વઝીફા બના લિયા ગયા હૈ.

નવાફિલ

ઇશ્રાકકી ફઝીલત :

હઝરત અબી મુર્રહ તાઈ (રહિ.)સે રિવાયત હૈ, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઇરશાદ હૈ કે અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા : અય ઇબ્ને આદમ ! તૂ દિનકે પેહલે હિસ્સેમેં મેરે લિએ ચાર રકઅત પઢ લે, મેં દિનકે આખિર તક તેરી કિફાયત કરૂંગા.

જો શખ્સ સૂરજ નિકલનેકે વક્ત વુઝૂ કરે ઔર અચ્છી તરહ વુઝૂ કરે, ફિર ખડા હો ઔર દો (૨) રકઅત નમાઝ પઢે તો ઉસકી ખતાએં મુઆફ કર દી જાએંગી ઔર વહ ઐસા હો જાએગા, જૈસે આજ હી ઉસકી માંને ઉસે જના હો.

જો ફજરકી નમાઝ પઢ કર અપની જગા બેઠા રહા ઔર ઉસને દુન્યાકી કોઇ બાત નહીં કી ઔર ઉસકા વુઝૂ ભી નહીં ટૂટા તો ઉસકો નફલી હજ ઔર ઉમરહકા સવાબ મિલેગા. એક રિવાયતમેં હૈ :

"જન્નતમેં એક દરવાઝા હૈ, જિસકા નામ ઝુહા હૈ. કિયામતકે દિન એક મુનાદી આવાઝ લગાએગા : વહ લોગ

કહાં હૈં, જો નમાઝે ઝુહા પઢા કરતે થે. યહ તુમ્હારા દરવાઝા હૈ. ઇસમેં તુમ અલ્લાહ તઆલાકી રહમતસે દાખિલ હો જાઓ."

ચાશ્તકી ફઝીલત :

હદીસ શરીફમેં આયા હૈ, જો ચાશ્તકી બારહ રકઅતેં પઢે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિએ એક સોનેકા મહલ જન્નતમેં તૈયાર ફરમાએગા. (જામિઅ સગીર)

જિસને ચાર રકઅત ચાશ્ત ઔર ચાર રકઅત (સુન્નતે મુઅક્કદહકે અલાવા) ઝોહરસે પેહલે પઢ લી તો ઉસકે લિએ જન્નતમેં એક મકાન બના દિયા જાએગા. (તબરાની)

ઝવાલકે બાદ નફ્લ :

હઝરત સવબાન (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) નિસ્ફુન્નહારકે બાદ (નફ્લ) નમાઝ પઢના પસંદ ફરમાતે થે. હઝરત આઈશા (રદિ.)ને ફરમાયા : યા રસૂલલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ! મૈં દેખતી હૂં કે આપ ઈસ વક્ત ભી નફ્લ નમાઝ અદા કરતે હૈં. રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ફરમાયા : (હાં), ઈસ વક્ત તો આસ્માનકે દરવાઝે ખુલતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા અપની મખ્લૂક પર નઝરે રહમત ડાલતા હૈ. યહ તો વહ (મુબારક) નમાઝ હૈ, જિસકો આદમ, નૂહ, ઈબ્રાહીમ, મૂસા ઔર ઈસા અલયહિસુસ્સલાતુ વસ્સલામ હમેશા અદા ફરમાયા કરતે થે. (અત્તરગીબ વત્તરહીબ ૧/૩૬૪)

નિસ્ફુન્નહાર : મધ્યાહ્ન

અવ્વાબીનકી ફઝીલત :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) કહતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ફરમાયા હૈ : જિસને મગરિબકે બાદ છે (૬) રકઅત નમાઝ (નફલ) પઢી ઔર ઉન્કે દરમિયાન કોઈ બુરી બાત ન કી તો યહ (છે રકઅતેં) બારહ સાલકી ઈબાદતકે બરાબર હોંગી. (ઇબ્ને માજહ)

એક રિવાયતમેં હૈ : જિસને મગરિબકે બાદ છે (૬) રકઅતેં પઢી, ઉસકે તમામ ગુનાહ મુઆફ કર દીએ જાએંગે, અગર્ચે વહ સમંદરકે ઝાગકે બરાબર હો.

(તબરાની)

નમાઝે તહજ્જુદકી ફઝીલત :

હઝરત અલી (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)સે સુના હૈ, આપ ફરમાતે થે, જન્નતમેં એક દરખ્ત હૈ, જિસકે ઊપરસે લિબાસ નિકલતે હૈં ઔર નીચેસે ઘોડે સોનેકી ઝીન ઔર લગામ લગે હૂએ, મોતિયોં ઔર યાકૂતકે, ન વહ લીદ કરેંગે ઔર ન પેશાબ, ઉન્કે બાઝૂ હોંગે, ઉન્કા કદમ તા હદ્દે નઝર હોગા, ઉન પર જન્નતી સવાર હોંગે, વહ જહાં ચાહેંગે લે જાએંગે. તો જો લોગ ઉનસે નીચે દરજાવાલે હોંગે વહ કહેંગે : અય અલ્લાહ ! તેરે યહ બંદે ઈસ બુલંદ મરતબા

ઝાગ : ફીણ—ફદડો

તક કૈસે પહુંચે ? આપને ફરમાયા; ઉનસે કહા જાએગા : યહ રાતમેં નમાઝ પઢતે થે ઔર તુમ સોતે રહતે થે ઔર વહ રોઝે રખતે થે ઔર તુમ ખાતે થે, વહ ખર્ચ કરતે થે ઔર તુમ બુખ્લ કરતે થે, વહ અલ્લાહ તઆલાકે રાસ્તેમેં જિહાદ કરતે થે ઔર તુમ બુઝદિલી કરતે થે.

(ઈબ્નુ અબિદ્દુન્યા)

અઝકાર

પિછલે સફહાતમેં ઇસકે બારેમેં બયાન કિયા જા ચુકા હૈ.

દુરૂદ શરીફકી ફઝીલત

હઝરત અનસ (રદ઼િ.) કહતે હૈં, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ફરમાયા : જો શખ્સ મુઝ પર એક બાર દુરૂદ પઢેગા, અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર દસ રહમતેં નાઝિલ કરેગા ઔર ઉસકે દસ ગુનાહ મિટ જાએંગે ઔર દસ દરજે બુલંદ હો જાએંગે. (નસાઇ)

હઝરત ઉમર ઇબ્ને ખત્તાબ (રદ઼િ.)ને ફરમાયા : દુઆ આસ્માન ઔર ઝમીનકે દરમિયાન મુઅલ્લક રહતી હૈ.

મુઅલ્લક રહના : અદ્ધર લટકતું રહેવું

(કબૂલિયતકે લિએ) આસમાન તક નહીં ચઢતી, જબ તક તુમ અપને નબી પર દુરૂદ ન પઢહો. (તિરમિઝી)

હઝરત ઇબ્ને અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)કા ઈરશાદ હૈ, જો મુઝ પર દુરૂદ પઢના ભૂલા વહ જન્નતકા રાસ્તા ભૂલા.

(જમ્ઉલ ફવાઇદ)

ઇસ્તિગફારકી ફઝીલત

હઝરત આઇશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) દુઆ ફરમાયા કરતે થે : અય અલ્લાહ ! મુઝે ઉન લોગોંમેંસે બના, જબ વહ નેકી કરેં તો ખુશ હોતે હૈં ઔર જબ ગુનાહ કર બૈઠતે હૈં તો (ગમગીન હોકર) તવબા–ઈસ્તિગફાર કરતે હૈં.

(જમ્ઉલ ફવાઈદ)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને ઈરશાદ ફરમાયા : જો શખ્સ મગફિરત ઔર બખ્શિશ તલબ કરના લાઝિમ કર લેગા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો હર મુશ્કિલ ઔર હર ગમસે છુટકારા દે દેગા ઔર ઐસે રાસ્તોં (ઝરાઈઅ વ વસાઇલ)સે રોઝી દેગા કે ઉસકો પતા ન હોગા (ઉસકો વહાંકા ગુમાન ભી ન હોગા).

(અહમદ–ઈબ્ને માજહ)

હઝરત મવલાના શાહ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ સા. (રહ.) ફરમાતે હૈં :

"જિતના ભી અચ્છેસે અચ્છા કામ કરનેકી તવફીક અલ્લાહ તઆલા મરહમત ફરમાએ, ઉસકા ખાતિમહ ઈસ્તિગફાર પર હી કિયા જાએ, યા'ની યહ સમઝ કર કે ઈસકી અદાયગીમેં કોતાહિયાં હૂઈ હૈ, ઉન કોતાહિયોંકે લિએ અલ્લાહ તઆલાસે મુઆફી માંગી જાએ. બંદેસે કિસી તરહ ભી અલ્લાહ તઆલાકે કામકા હક અદા નહીં હો સકતા."

સુબ્હા-ન રબ્બિ-ક રબ્બિલ ઈઝ્ઝતિ અમ્મા યસિફૂન, વ સલામુન અલલ મુરસલી-ન વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન.

સોમવાર ૧૪, શા'બાન ૧૩૮૯, ૨૭, ઓક્ટોબર ૧૯૬૯

: સમાપ્ત :